

ב"ה

תשורה

אגרות קודש
כ"ק אדמו"ר נשיא דודנו
אל הרב שלום דובער ע"ה ליפשיץ

תשי"א-תשי"ז

מזכרת
משמחת הנישואין של
החתן הת' שלום דובער והכלה מרת מאשה חיה שיחיו
מושקוביץ
חג הגאולה י"ג בתמוז תשע"ט
כפר חב"ד, אה"ק ת"ו

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן הת' שלום דובער והכלה מרת מאשה חי' שיחיו מושקוביץ.

התודה והברכה לכל קרובינו, ידידינו ומכרינו, שהואילו לבוא ולשמח איתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן והכלה שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה - על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - לכבד את המשתתפים בשמחתנו, בתשורה זו, לזכרון טוב מיום שמחת לבבנו.

בתשורה זו נדפסו חלק ממכתבי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו אל זקנה של הכלה, הרב שלום דובער ע"ה ליפשיץ. זכה הרשד"ב ובמשך למעלה משישים שנה עמד בראש 'חבר הפעילים - יד לאחים', ועבד "עבודתו בקודש להציל נפשות בני" ולהביאם לחיי עוה"ב וגם לחיי עוה"ז - ע"י תורת חיים ודביקה באלוקים חיים" (לשון הרבי באגרת משלהי תשרי תשי"ב), במסגרת זו זכה להוציא אל הפועל את רצונו הק' של הרבי במגוון רב ורחב של תחומים, הן במסגרת עבודתו בארגון, הן בכהונתו כרב קהילת חב"ד ברמת גן - תפקיד שהוטל עליו על-ידי הרבי עצמו - והן בשלל אופנים נוספים.

רבות מהוראות הקודש אליהם זכה רשד"ב נשארו בגדר 'דברים שבעל פה'. חלק מן ההוראות שהועלו על הכתב - לא הגיעו לידינו, וחלקם הועבר מן העולם על ידי רשד"ב לאחר קריאתם, לפי הוראתו של הרבי. מתוך החלק הנשאר מתפרסמים י"ד המכתבים דלקמן, שנכתבו בין השנים תשי"א-תשי"ז. ומלבד העניין ד"מילתא אלבישייהו יקירא" (שבת י.), יש בהם בכדי ללמד על דעתו של כ"ק אדמו"ר בתחומים מעשיים שונים.

לחלק מן המכתבים הוקדמו דברי פתיחה והסבר, המבהירים נקודות שונות מן

המכתבים, ואגב כך חושפים אף הם טפח וטפחיים מפעולותיו של הרבי באפיקים שונים למען הצלתם הרוחנית של ילדי ישראל באה"ק - המשימה העיקרית שניצבה בפני 'חבר הפעילים' באותם שנים.

התודה והברכה לזקנתה של הכלה, מרת מרים שתחי' ליפשיץ, 'אשת חבר', שהואילה למסור לפרסום את המכתבים הנדפסים כאן.

ברכה גם לעוסקים ומסייעים במלאכת העריכה: הרה"ת ר' ישראל שי' אלפנבין, אשר החומר הרב שאסף על תולדות 'יד לאחים' היווה הבסיס לעריכת התשורה; אחי הכלה, הת' מנחם מענדל שי', אשר ערך את המבוא ודברי ההסבר למכתבים, והת' ישראל לייב שי', אשר התקין את המכתבים לדפוס.

.

בהשגחה פרטית, מתקיימת החתונה בחג גאולת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, י"ג בתמוז. לתוכנו של יום זה מתייחס הרבי באגרת מיום ו' בתמוז תשי"ז, הנדפסת ב'תשורה' זו. באגרת מביע הרבי את תקוותו לשמוע "בשו"ט מחתונתו בשעה טובה ומוצלחת", ומוסיף "וגם להתחלת ענין זה מסוגלים ימים אלו של חג הגאולה יב' ויג' תמוז, שהי' נצחון בנס גלוי למעלה למעלה מדרך הטבע - של כל עניני תורה ומצוות".

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך את החתן והכלה שיחיו ואותנו כולנו בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובברכה העיקרית, שנזכה במהרה לגאולה האמיתית והשלימה - "למעלה למעלה מדרך הטבע", "מהרה ישמע גו' קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה", ומלכנו בראשנו, תיכף ומיד ממשי!

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחות מושקוביץ-ליפשיץ

חג הגאולה י"ג בתמוז תשע"ט

קיצור תולדות היי

הרה"ת הרב שלום דובער ליפשיץ ע"ה נולד בכ"ו בסיון תרפ"ט בעיירה אונייטשה פלך צ'רניגוב. אביו, הרה"ת ר' ישראל לייב, בן העיר פוצ'פ, היה מתלמידי ישיבת 'תומכי תמימים' שבליובאוויטש. לאחר נישואיו עם בת השוחט של אונייטשה, ר' נח צבי קובנר (מחסידי כ"ק אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר מהורש"ב נ"ע) התגרר בתחילה בקליניצי, שם יסד סניף מקומי של תות"ל. לאחר שנתיים נאלץ לברוח עקב רדיפות הקומוניסטים והתיישב באונייטשה, על יד חותנו. את שם בנו הגדול, שלום דובער, הוא קרא בשם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

ימי ילדותו של רשד"ב עברו עליו באונייטשה, כאשר זכרונותיו מהעת ההיא רוויים היו ממסירות נפשו של אביו, ר' ישראל לייב, אשר גם בעת מגוריו באונייטשה עסק בפעילות של החזקת הדת והפצת היהדות בקרב תושבי העיירה, תוך סיכון עצמי ומסירות נפש של ממש. (מכתב עידוד מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע אליו אודות עבודתו זו נדפס באג"ק ח"י עמ' שצה - בלא שם הנמען (בשנים האחרונות פורסם במילואו בגליון 'בית משיח')). לתוך אווירה זו, שתיאורים מופלאים ממנה נמצאו במכתביו של רי"ל שנשלחו מרוסיה (חלקם נדפסו ב'היכל הבעש"ט' גל' כט), גדל רשד"ב, ורישומם של מעשי מסירות נפשו של אביו נותר בו לאורך השנים הבאות.

בשנת תרצ"ז, לאחר מאמץ ארוך וממושך מצד אדמו"ר הריי"צ נ"ע ושלוחיו למשימות הצלת החסידים, יצאה משפחת ליפשיץ את רוסיה. ה'מכה בפטיש' ליציאה זו היה מעשה-אופייני של ר' ישראל לייב: הוא נסע למוסקבה, התקבל לפגישה אצל

נשיא בריה"מ קאלינין, מי שהיה בעל היכולת להעניק רשיונות יציאה מבריה"מ, וביקש ממנו לתת לו אישורים לצאת את גבולות רוסיה - בשל רצונו להעניק לילדיו חינוך יהודי... קאלינין, שהשתאה מאומץ ליבו של החסיד, העניק לו את רשיון היציאה מיוחל.

הם התיישבו ברמת גן והפכו לחלק מן הקהילה החב"דית בעיר. בין הדמויות שבה, יזכרו הרה"ג ר' משה מרדכי עמרמי, מי שהיה ראש הישיבה החסידית בפוצ'פ בה למד ר' ישראל לייב, ולימים גם ר"מ בישיבה בליובאוויטש, כמו גם ר' רפאל נחמן הכהן, שהיה ידיד-נפשו של ר' ישראל לייב, לדמויות אלו כמו לחסידים נוספים מתושבי רמת גן, הייתה השפעה בלתי-מבוטלת על עיצוב ימי ילדותו של רשד"ב.

הוא החל את לימודיו בת"ת 'תפארת ציון' בבני ברק (בהנהלת הרה"ג ר' יעקב שניידמן ע"ה), ולאחר תום חוק לימודיו שם, נכנס לישיבת 'אחי תמימים' ליובאוויטש בתל אביב, בהנהלת המשפיע הגה"ח ר' חיים שאול ברוק ע"ה. רשד"ב זכה ממנו לקרבה מיוחדת, ודמותו והשפעתו החסידית של ר' שאול, כמו גם ה'ביטול' והנחת עצמותו שאפיינו אותו, מלווים בתביעה בלתי-מתפשרת של אמת ורצינות והבחנה חדה בין תכלת לקלא-אילן, נותרו חקוקים בו לאורך שנים. הוא גם התרשם מהתמדתו המיוחדת. במשך תקופה ישן עמו בלילה באותו חדר, ונוכח לראות כי לפני השינה, ולעיתים כאשר קם משנתו - מספר פעמים בלילה, עסק ר' שאול במרץ בלימוד של... שו"ת חתם סופר.

בשבת-קודש תשעה באב תש"ח, לאחר מחלה ארוכה, נלב"ע ר' ישראל לייב (אביו של רשד"ב), כאשר על שולחנו מונחת מסכת שבת, בלימודה עסק אז. באותה תקופה בערך החל רשד"ב ללמוד בישיבת פוניבז' בבני ברק, הסמוכה למקום מגורי אמו ע"ה. בשנת תש"ט ביקש לנסוע לארה"ב, כדי ללמוד בישיבה במחיצתו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ואף קיבל רשיון הגירה מהנהלת הישיבה, אלא שמסיבות שונות לא אסתיע מילתא.

במערכותיו של כ"ק אדמו"ר

הימים ההם היו ימי פרוץ המדינה, וארץ ישראל הוצפה בגלי עליה. כפי שיתואר לקמן, חינוך יהודי ואווירה תורנית נמנעו ביד גסה מאלפי העולים, והם כמו נגזרו לחיים-חילוניים, אף שרובם המכריע קיים חיי תורה ומצוות מלאים בארצות מוצאם.

רשד"ב, שאווירת מסירות הנפש שספג בילדותו בערה בעצמותיו - כמו דמויותיהם ומסירות נפשם של אביו ושל מורו רח"ש ברוק שעמדו כל העת לנגד עיניו - לא יכל להסכין לכך שבארץ הקודש תתרחש העברה על דת מחפירה כל-כך, וכמעט שאין פוצה פה ומצפצף מצידה של היהדות הדתית. הזכרונות וסיפורי מסירות הנפש, אותם ספג ושמע רשד"ב בילדותו והיו לחלק מעולמו הפנימי, הפכו עבורו כעת למורי דרך מעשיים. באופן פרטיזני לחלוטין, יחד עם מספר חברים, החל לפעול במחנות העולים ולגלות את אוזנם על האפשרות לחינוך יהודי. בהשגחה פרטית, זכו כעבור מספר חודשים בתמיכתו ועידודו של הרב מפוניבז', הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן, ופעילותם הפכה להיות 'חבר פעילי המחנה התורתי', ובשמו המקוצר, 'הפעילים', לימים יד לאחים. הם התגנבו למחנות העולים וסבבו בכל ריכוזיהם, יסדו שיעורי תורה, שיכנו ילדים במוסדות תורניים, העניקו סעד רוחני למשפחות העולים, ועד מהרה החלו גם ביסוד בתי ספר בכל ארץ הקודש. בתוך זמן לא רב החל ר' שלום בער לעמוד בקשר רציף של הדרכה ועצה עם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ובמהרה הכניס לקשר זה גם את עמיתו לניהול הפעילים, הרה"ג ר' שלמה נח קרול ע"ה (לימים חתנו של הגה"ח ר' יעקב לנדא ע"ה, בעצמו מהעומדים בראש 'הפעילים').

לקשר הזה נוספה גם העובדה שהרבי יסד אז, למטרה זו בדיוק, את 'רשת אוהלי יוסף יצחק' - 'זרם בלתי זרמי' במשרד החינוך. רשד"ב מונה לחבר בהנהלת ה'רשת', ופעילותו המסורה הפכה אותה למהות ברת קיימא, לצד שיתוף הפעולה ההדוק בין ה'פעילים' לבין הנהלת הרשת.

נוסף על ההדרכה המעשית, היה לקשר המכתבים הזה גם פן אישי של חסיד ורבו: החל מן המכתב השני, מט"ז באלול תשי"א, בו שולל הרבי אפשרות העזיבה של פעילות הארגון, והמשך לאורך השנים, בשפע של הוראות אישיות בעבודת ה' וביתר העניינים הפרטיים. בהמשך, היה רשד"ב גם השליח והמקשר בין הרבי לאישים אחרים - רובם שלא מאנ"ש, בענייניהם הפרטיים והמשפחתיים.

הקשר ההדוק הזה הלך והתפתח, כאשר רשד"ב היה הצינור המקשר ליישום הוראותיו של הרבי בשטחים רבים. רק חלק קטן מהם מתועד באוסף המכתבים שנשאר תח"י, ושחלקו מתפרסם כאן. החלק הארי נותר ב'דברים שבעל פה', ביחידויות הרבות מספור להם זכה, ובהמשך בטלפונים התכופים ממזכירות הרבי. גם חלק מן המכתבים עצמם הועבר מן העולם בידי רשד"ב, לפי הוראות הרבי אליו. וחלק נוסף

מן המכתבים והמענות - איננו בר פרסום גם כיום. תצויין כאן רשימה חלקית ומדגמית מן הנושאים הרבים בהם 'טיפל' רשד"ב, בשליחות ולפי הוראות הרבי:

פעילותם של 'הפעילים' כולה, ברישום ילדים, הקמת בתי ספר ותיכונים תורניים, הקמת בתי כנסת ומקוואות, הקמת ישיבות, הקמת 'מרכזים רוחניים', קליטת עליה בגשמיות וברוחניות, מועדוני נוער, מלחמה במסיון ובכתות השונות באה"ק, וכו' וכו'. הקמת וביסוס 'רשת אהלי יוסף יצחק'. הרחבת וביסוס ישיבות ומוסדות חינוך חב"ד באה"ק. הקמת וביסוס קהילות והכשרת רבנים, הקמת מוסדות וקליטה גשמית לעולי גרוזיה. הקמת מוסדות וקליטה רוחנית לילדי טהרן. הקמת ישיבות בערי השדה המתאימות לנוער מקומי. הקמת 'לשכות הכוונה' לשילוב נוער במוסדות דתיים. הקמת ארגוני נוער דתיים. הפצת המעיינות חוצה בחוגים השונים עמם בא במגע. הקמת וביסוס ארגוני רבנים ספרדיים בוגרי מוסדות חב"ד. ביסוס וחיזוק הקשר החב"די עם רבנים וגדולי תורה מכל המגזרים. ביסוס וחיזוק הקשר בין רבני חב"ד באה"ק. פעילות לתיקון חוק 'מיהו יהודי'. עיסוק נרחב ב'מבצע תפילין'. הפצת והגברת הלימוד בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן ובתורתו ('ב'נגלה') של אדמו"ר הצמח צדק. פעילות וקליטת עליה לעולי רוסיה. הפצת היהדות ברחבי ברית המועצות לאחר נפילת מסך הברזל. דאגה למצבם הרוחני של יוצאי גרוזיה בעיר אנטורפן. הגברת הצניעות וכו' בתנועת הנוער 'עזרא'. ועוד פעולות רבות בתחומים נוספים. וכמובן - מלחמתו העקבית, מתוך מסירות נפש, למען שמירת כבודו של הרבי, שהגיעה לשיאה בחורף של שנת תשמ"ט, שלוותה לכל אורך הדרך בברכותיו הקדושות של הרבי, ומהם זכורה לשונו הק' בחלוקת דולרים בחודש שבט תש"נ: 'לפום צערא אגרא - און ס'וועט זיין נאך מערער'!

הרבי, מצידו, עודד וייקר את פעילותו של רשד"ב ואת 'חבר הפעילים', שהפך ליד לאחים'. רשד"ב עצמו היה מספר תדיר בהתרגשות, כי אף שהרבי נמנע בעקביות מלכתוב מכתבי המלצה לארגונים (ראה אג"ק ח"ל עמ' ד"ש: "כי אז אין לדבר סוף וכו'") זכה 'יד לאחים' ל'מכתב המלצה' מיוחד עבור הארגון, שכתב הרבי למר יעקב הרצוג. לעיתים גם הזכיר את התבטאותו הק' של הרבי אליו ביחידות, כי 'יד לאחים' "מנצל" מעט מדי את שמו הק' של הרבי... באחת הפעמים בהם נעצר רשד"ב על-ידי המשטרה בעוון "המרדה", הוא שוחרר בפתאומיות בעקבות "טלפון מחו"ל" שהזהיר כי המשך החזקתו במעצר תעורר סערה ביהדות העולם...

ר' נתן וולף שי' מספר כי הוא זוכר את אותו ליל 'יחידות' בשנת תשכ"ד, כאשר עם תום ה'יחידות' של רשד"ב ליווה אותו הרבי לפתח חדרו והמשיך לצעוד אחריו עד הדלת הראשית של הבניין, שם עמד והמתין עד שרשד"ב נכנס למכוניתו - והוא עודנו בחור, טרם נישואיו! לרב ישראל צבי הבר ע"ה כתב הרבי אודות הזכות בהשתדלות לשידוך עבורו, "כי אברך יקר הוא". גם במענות הקודש של הרבי מן השנים האחרונות, מצויים - לצד, כמובן, דרישה נוקבת ובלתי פוסקת להמשיך ולפעול ביתר שאת וביתר עוז - ביטויים מהם ניתן ללמוד על קורת רוחו של הרבי מפעולותיו של רשד"ב.

בקיץ תשמ"ח הגיע רשד"ב כדרכו ל'חג המו"צים' (חג השבועות) ל770, ונותר שם במשך מספר שבועות. החל מיום ב' דחג השבועות, במשך מספר שבתות, עסק הרבי באריכות במצבו הקשה של החינוך הכשר, בעשרות אלפי ילדים שאינם זוכים לחינוך יהודי, בשעה שהמפלגות הדתיות - ובין הדברים הזכרה בהבלעה גם הקמתה של מפלגה חדשה שעמדה אז על הפרק - אינן עושות דבר בעניין. במהלך ההתועדויות הללו הורה הרבי לרשד"ב מספר פעמים לומר 'לחיים', כשפעם אף 'חיפש' אחריו במבטו בינות למשתתפים כולם. בקהל רווחה אז ההנחה, כי בהתועדויות הללו רומז הרבי לרשד"ב כי פעולותיו בשדה החינוך היהודי הן הדבר ההכרחי, המוטל על העסקנים כולם, ועליו להוסיף ביתר שאת וביתר עז בעבודתו להגברת וחיזוק החינוך הכשר, מבלי להתחשב בבעיות שונות הקשורות למפלגות והקמתם...

"ברורה דעתי שיהי' רב פוסק דינים"

כאמור לעיל, את הפעילות הענפה הזו כולה החזיק רשד"ב על כתפיו במסירות נפש, והוא עודנו תלמיד ישיבה. הניהול, הארגון, שכנוע תלמידי הישיבות ליטול חלק בפעילות, הקשר עם גדולי התורה, המאבק ברשויות המדינה והנטל הכספי - היו כולם על כתפיו הצעירות. מספרים כי אחד מקרבניטי המדינה הביע אז את השתוממותו ותסכולו כי את הסערות הציבוריות הגדולות המטלטלות את המדינה מחוללים קבוצת בחורים צעירים... כל העת, לפי הוראותיו של הרבי, המשיך בעיסוק מתמיד בלימוד התורה של מספר שעות בכל יום, באיכות ובעיון כשל תלמיד ישיבה רגיל.. על נוהג זה שמר כל ימיו.

את עבודתו בקודש המשיך לאורך השנים, כאשר הוא זוכה לעידוד והדרכה צמודה מהרבי גם בנוגע לענייניו האישיים. בשלהי חודש אייר תשכ"ה בא בקשרי השידוכים

עם רעייתו תבלחט"א, בת המשפיע ר' נחום גולדשמיד ע"ה (ביום בואם בקשרי השידוכין, הביע אבי הכלה את אושרו בפניה על כך שהוא זוכה להשיאה ל'תמים בן תמים'...). בשמחת הווארט, שנערכה לקראת חג השבועות בהשתתפות ובראשות שמנה וסלתה של היהדות החרדית אז (בראש המשתתפים היו הגאון ר' יחזקאל אברמסקי והרב מפוניבז' זצ"ל), חזר רשד"ב על 'מצוות האמנת האלוקות' מתוך 'דרך מצוותיך', כאשר הקהל מאזין בקשב. כך הפכו הנושאים הנידונים 'במצוות האמנת האלוקות', שיטות הרמב"ם והמהר"ל וביאוריו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, לסוגיה מדוברת בפי האברכים ותלמידי הישיבות שהתכנסו אז אל האירוע. חתונתם התקיימה ביום הבהיר ח"י באלול תשכ"ה.

לאחר נישואיהם קבעו בני הזוג את מושבם ברמת-גן, כאשר רשד"ב ממשיך לעסוק ראשו ורובו בפעילות. עד יומו האחרון, במשך שישים ואחת שנות עמידתו בראש הארגון, לא נטל רשד"ב פרוטה אחת כשכר עבור עבודתו.

כעבור מספר שנים, אישר הרבי את הצעת רשד"ב 'להתעניין ברבנות' ברמת גן, והוא מונה כרב שכונת הלל בעיר, כאשר הוא משמש כתל תלפיות של הפצת יהדות, עצה ותושיה לתושבי השכונה והעיר בכלל. בשנת תשמ"א, עם עזיבת רב קהילת חב"ד הרב גדליהו אקסלרוד שי' את העיר, קיבלו עליהם בני הקהילה את רשד"ב כרב הקהילה, כאשר הוא-מצידו נדרש על ידי הרבי להחזיק ולפתח את ענייני היהדות וקהילת חב"ד ברמת גן. עם השנים, בקש הרבי ביחידות מהרב מרדכי גרוזמן ע"ה גבאי בית הכנסת החבד"י השני ברמת גן (רח' עוזיאל), שימנה בו גם בו כרב את רש"ב. גם כאשר התעוררו אצל רשד"ב ספיקות בנוגע לשילוב הנהגתו ברבנות עם עבודת הניהול של 'יד לאחים', הורה לו הרבי (חודש שבט תש"נ) "דעתי ברורה שיהי' רב פס"ד (ככל שתלוי בו), אזכיר עה"צ". כך, כיהן רשד"ב כרבם של ארבעה בתי כנסת בשכונה, כשהוא משקיע מאונו וממרצו לפיתוחם ושגשוגם.

במקביל, הוראות הרבי אליו מן השנים הראשונות, לקביעת עיתים עקבית ורצופה לתורה, היו נר לרגליו כל העת, כאשר כמעט מידי יום, בשעות הלילה המאחרות, עסק במרץ רב בלימוד עיוני ומעמיק. במשך תקופת-שנים אף עמד בראש כולל האברכים 'מאורות ישראל' (על שם אביו ע"ה) שפעל ברמת גן, ומסר בו שיעורים תמידיים כסדרם. כך נשזרו ביומו סוגיות הש"ס עם 'סוגיות' ההצלה שהזמן גרמן, והיו לאחדים כאחד.

חסיד אצל רבו

גם בשנים שלאחר ג' תמוז המשיך רשד"ב, לצד כתיבה עקבית וקבועה אל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, בפעילות להגשמת רצונו הק' בתחומים רבים. נוסף על הפעילות הגדולה של 'יד לאחים', שהלכה והתעצמה, 'נאך מערער', כברכתו הק' של הרבי, ונוהלה כולה בפועל על ידו, היה ליבו ער לכל עניין בו יכול היה לסייע. כך למשל פעל רבות למען שלימות הארץ ובטחונה, בהתאם לשיחות הק' שזכה לשמוע מהרבי, בארגון כנסים ומחאות כמו בפעילות חשאית 'מאחורי הקלעים'. כך השקיע מרץ רב בפעילות למען אחדות החסידים, ועורר על כך רבות בכל עת בדברים היוצאים מן הלב, וכך עמד על המשמר בתחומים רבים הקשורים להתנהלותם של מוסדות חב"ד בארץ ובעולם, לבל יסטו חלילה מרצון קדשו של הרבי. זאת לצד תכנון נמרץ, כל העת, של רעיונות חדשים להגשמת רצונו של הרבי בתחומים שונים, מתוך תקווה וציפיה שפעמה בו כל העת לגאולה קרובה, כדבריו הק' של הרבי.

ג' תמוז תש"ע היה מועד ביקורו האחרון של רשד"ב בחצרות קדשנו. אחד מפעילי יד לאחים בארה"ב, שהיה לצידו בעת כניסתו אל ה'אוהל', סיפר לימים, כי הכניסה מלאת הרצינות והדריכות, שדוגמתה לא ראה מעולם - גם בחצרותיהם של אדמו"רים ורבנים, הותירה עליו רושם עז.

בליל ו' עש"ק פ' תבוא, כ"ד באלול תשע"א, נלב"ע רשד"ב והוא בן פ"ב שנה. הלווייתו יצאה מביתו ועברה בבית כנסת חב"ד ברחוב עוזיאל ברמת גן ובמשרדי 'יד לאחים' בבני ברק, אל חלקת חב"ד בהר הזיתים, שם נטמן. פעולותיו בקהילת חב"ד ברמת גן, בארגון 'יד לאחים' ובתחומים נוספים ממשיכות ביתר שאת ועוז, עד לקיום היעוד של 'הקיצו ורננו שוכני עפר' תיכף ומיד ממש.

ימי בראשית

ראשית פעילותו

בתחילת קיץ תש"ח מנה היישוב היהודי בארץ ישראל כ-650 אלף נפש, כ-80 אחוזים מהם יוצאי ארצות אשכנז וכ-20 אחוזים מבני עדות המזרח. עוד טרם שוך קרבות מלחמת השחרור, החלו המדינה, יחד עם הסוכנות היהודית וגופים ציוניים נוספים, בפעילות העלאת יהודי התפוצות ארצה. תוך התמקדות מיוחדת בבני עדות המזרח, שישבו עד אז במקומות מושבותיהם. בין השנים תש"ט-תשי"א הגיעו לארץ קרוב ל-700 אלף עולים, אף יותר ממספר התושבים שחיו בה לפני כן.

מבחינה פיזית, לא הייתה המדינה ערוכה לקלוט כמות כה משמעותית של עולים. הם שוכנו ב'מעברות', מחנות עולים, שנבנו בעיקרם על מחנות נטושים של הצבא הבריטי. העולים התגוררו בצריפי פח או באוהלים, כשבצריף ממוצע שוכנו בין חמש לשמונה משפחות. לעולים לא היו כל אמצעי פרנסה או מחיה (במקרים רבים, הם גם לא הורשו להעלותם איתם רכוש ממקומות המוצא שלהם), והם ניזונו ממטבח המחנה, שנוהל על ידי הסוכנות. גם הביגוד סופק להם על ידי הסוכנות, שערכה לשם כך מבצעי איסוף בגדים ברחבי הארץ. מחנות העולים עצמם היו מסוגרים בפני באים מבחוץ, והעולים שישבו שם באפס מעשה, מנותקים מכל מגע עם הארץ ואוכלוסייתה, נתונים היו לחלוטין לחסדיהם של אנשי הסוכנות וצוותי המעברה, עמם באו במגע יום-יומי.

מבחינה 'רוחנית', לעומת זאת, הייתה הערכות משמעותית בגופים שעסקו בקליטת עליה. 'המחלקה לקליטה תרבותית' בסוכנות הקימה מערכת מסודרת של

חינוך לילדי העולים. בעוד שכל תושבי ארץ הקודש זכו לאפשרות בחירה, בתחילה בין 'ארבעת הזרמים' ואחר כך בין חינוך ממלכתי לממלכתי-דתי או חינוך עצמאי, לעולים לא ניתנה זכות בחירה שכזו, ואת ילדיהם נדרשו לשלוח לחינוך האחיד, שהיה ברובו חילוני חלוטין, ביחס הפוך לחלוטין לציבור העולים, שברובו הגדול כלל שומרי תורה ומצוות. גם כאשר בעקבות לחץ מצד המפלגות הדתיות ניתנה, כעבור מספר שנים, הזכות לעולים המעוניינים בכך לבחור חינוך דתי לילדיהם, עשו אנשי הסוכנות כל שלא ידם כדי להקשות על ההורים בכך.

ילדי המחנות שלמדו בבתי ספר מטעם הסוכנות זכו ל'כור היתוך' חילוני.. חינוך שאופיו היה כשל הזרם השמאלי ביותר, מנוער ומנותק מכל זיק של יהדות ומסורת, תוך זלזול ולעג בוטה מצד המחנכים והמדריכים ביהדות, בתורה ובמצוות, בהורים ובחכמי העדה. במקומות מסויימים אף נקטו המדריכים בפעולות אקטיביות, כגון גזיזת פאות כללית וכיוצא באלו. והוריהם תלויים היו מבחינה גשמית בצורה מוחלטת בהנהלת המחנה, סגורים ומסוגרים בו, פן יפגשו חלילה מי מבני היהדות התורנית, ולא הייתה לאל ידם להושיע.

הפעילים' יוצאים למערכה

בשלהי שנת תש"ט החלו להסתנן טיפין טיפין שמועות אל הרחוב הדתי מהנעשה במחנות העולים. תחילה לא היו ברורים מימדי העוולות, וגם משעה שנודעו, מעטים היו העסקנים שהואילו להפנות את תשומת ליבם אל המתרחש. היו אלו ימי ראשית המדינה, וכוחו של המימסד השולט היה כמעט בלתי מוגבל. אנשים רבים פחדו ללכת נגד ראשי המדינה, שלדורסנותם לא היה מעצור, ומלבד זאת, הייתה גם הערצה מסויימת כלפי מי שנתפסו כמושיעי העם. "ברחוב שררה אווירה של 'בן גוריון מלך ישראל'", סיפר לימים רשד"ב, "וגם בקרב שלומי אמוני ישראל התייחסו אליו רבים כמי שהביא גאולה לעם ישראל. איש לא העז לעשות משהו נגדו".

נפשו של רשד"ב סערה. הוא, שכילד עבר עם משפחתו את כוס התרעלה ברוסיה הסובייטית בשל התעקשותם על שמירת חיי תורה ומצוות, לא יכל לשאת כי בארץ הקודש עוברים מאות אלפי יהודים גורל דומה, ואין פוצה פה ומצפצף. באופן עצמאי, הוא וקם ועשה מעשה. הוא ניצל את כל העוצמה והנחישות הפנימית שניחן בה ויצר יש מאין. לראשונה הרחוב הדתי החל להיות אקטיבי. הוא אוסף סביבו מספר בחורים,

ויחדיו, באופן עצמאי, הם החלו בנסיעות למעברות השונות, על-מנת לשוחח עם העולים ולעורר אותם לשלוח את ילדיהם לחינוך תורני. נוסף לכך, הם עמלו לארגן שיעורי תורה על-ידי יהודים חרדים מפרדס חנה, הסמוכה למעברת 'עין שמר', על-מנת להשביע, ולו במקצת, את צמאונם הרוחני של העולים.

אך ה'מכה בפטיש' - שהוביל לפריצת הדרך, ולהפיכת ה'פעילים' לפעילת של קבע, אירע אחר צהריים אחד של ראשית חורף תש"י. אל ישיבת פוניבז' הגיע ר' יוסף צבי גוביץ ע"ה, בוגר ישיבת נייטרא, שהועסק אז כמורה במעברת בית ליד. הוא שח לרב מפוניבז', הג"ר יוסף שלמה כהנמן ע"ה, מקצת ממאורעות בית ליד: העברה על הדת, בכח, של משפחות שלימות. וכאשר הוא, שהועסק במקום כמורה דתי, ניסה למנוע את המתרחש, הוכה מכות נמרצות בידי אנשי הסוכנות.

הרב מפוניבז', מזועזע עמוקות, ירד נסער אל חדר האוכל של הישיבה. כך תיאר זאת לימים רשד"ב: "הוא נכנס לחדר האוכל, וקרא 'קיבלתי ידיעות מסמרות שיער על הנעשה במחנות של אחינו עולי תימן, בשעה קשה זו אסור לנו לעמוד מנגד! עלינו לקום ולעשות מעשה. מי מהבחורים מוכן להתנדב לנסוע ולראות מה קורה במחנות העולים?' זרק לחלל האוויר.

"בחדר האוכל השתררה דממה. איש לא השיב על השאלה הישירה והקשה לביצוע. מספר בחורים שישבו לצידי אמרו, ספק לעצמם ספק לראש הישיבה: 'הליובאוויטשער [כשהכוונה אלי] בוודאי יסכים לנסוע'. ואכן, קמתי ממקומי והכרזתי: אני נוסע! אחרי שהבעתי את הסכמתי הצטרף אליי הרב יצחק יעקובוביץ (ע"ה), לימים רבה של הרצליה.

ובהזדמנות אחרת, כאשר נשאל רשד"ב בראיון 'האם יד לאחים הוא ארגון חב"די?', השיב: "יד לאחים איננו ארגון חב"די מוצהר, אבל מעת יסודו נשבה בו רוח חב"דית... הסיבה שהשבתי בחיוב לשאלת הרב מפוניבז', נעוצה בחינוך שקיבלתי מאבי, שבכל הנוגע לתורה ומצוות אין מקום לפחד", והוסיף: "אמרתי לעצמי: אבי הרי פעל מתוך סכנת נפשות של ממש, כאשר הוא היה עלול להישלח לסיביר על פעילותו, או גרוע מכך.. בנידון דידן, הרי לא יהרגו אותי, לכל היותר יבואו לעצור אותי (ואכן כך היה...)".

בתקופה הראשונה התמקדה הפעילות בחדירה למחנות העולים וניהול תעמולה בקרב התושבים על זכותם לדרוש חינוך דתי לילדיהם, "מאכן א טומל" [=לחולל סערה] - בלשון רשד"ב. הכניסה למחנות היתה אסורה בדרך כלל, והם נהגו לחדור

למחנות בדרכים שונות ומשונות. לפעמים פרצו פרצות בגדרות, לפעמים חפרו מחילות באדמה תחת הגדר ולפעמים השתחלו פנימה בצורה מוסווית, כשהם לבושים בכובע טמבל ומכנסי חאקי.

במקרים רבים, עצם הופעתם של הרב ליפשיץ וחבריו לפני העולים החדשים, שעד אז האמינו בתמימותם לסיפורים כי בארץ ישראל כל היהודים אינם שומרי מצוות (חס ושלום), הפיחה בעולים רוח חיים ונטעה בהם עידוד. בחורי הישיבות הללו, ה'פעילים' כפי שנקראו, היו מכנסים את העולים ונושאים בפניהם דברים על החובה להתחזק בשמירת מצוות למרות כל הקשיים וההפרעות ושלא לחשוש מתגובת מנהלי המחנה ועובדיו. הם היו מספרים החיים התורניים השוקקים המתנהלים באה"ק, ועוררו אותם כי כאשר תגיע העת לעבור לשיכון של קבע ידרשו לעבור למקום דתי. בעיקר נסבו דבריהם על החשיבות של מתן חינוך תורני לילדים ועל החובה להדריך אותם בדרך התורה, לדאוג עבור הילדים לכיתות לימוד דתיות ואת הנערים לשלוח לישיבות. עד מהרה, עברה הפעילות גם למישורים מעשיים: הם החלו לקחת ילדים מן המעברות ולשכן אותם במוסדות תורניים מתאימים. תחילה באופן בלתי חוקי, ובהמשך - אחרי סערה תקשורתית אדירה, גם באופן ליגאלי. לימים, כך נראה, היו ימי ראשית של ה'פעילים' קו היסטורי שיחרט לדורות. "להקהל ולעמד על נפשם".

א. מכתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע - כ"ז אדר תש"ט.

בחודש אדר תש"ט, כחצי שנה לאחר פטירת האב ר' ישראל לייב, באה אחותו של רשד"ב בקשרי השידוכין. אחיה, רשד"ב, הוא שדיווח על-כך לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע וקיבל את מכתב קדשו:

ב"ה. כ"ז אדר תש"ט. ברוקלין.

אל התלמיד מר שלום דובער שי' ליפשיץ

שלום וברכה!

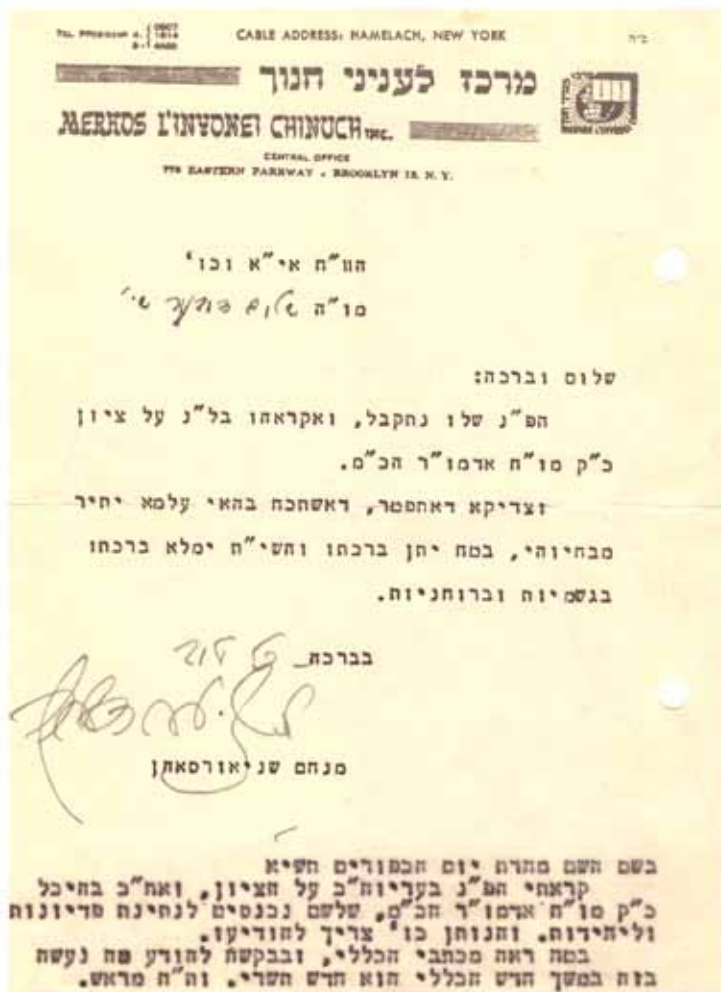
במענה על כתבו המודיע מקשורי התנאים של אחותו מרת חי' שרה תחי' עם ב"ג מר פסח שי' הנני בזה לברכם בברכת מז"ט, יתן השי"ת שיהי' בגדא טבא ותהי' החתונה בשעה טובה ומוצלחת ויחזק השי"ת בריאות אמו תחי' ותקבל נחת מילידי' יחיו.

המברכם בגשמיות וברוחניות

חי"ק

א. מכתב בשם השם תשי"א.

תשרי תשי"א היה חודש תשרי הראשון לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע. אף שהיה זה עוד טרם עלות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על כס הנשיאות באופן רשמי, שלחו רבים מאנ"ש ותלמידי התמימים פ"נים אל הרבי. להלן מכתב ששלח אליו הרבי, אישור פ"נ, ששוליו מתוארכים מי"א תשרי תשי"א, על נייר המכתבים של 'המרכז לענייני חינוך':

הוו"ח אי"א וכו' מו"ה שלום דובער שי'

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל, ואקראהו בל"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.
וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, בטח יתן ברכתו והשי"ת
ימלא ברכתו בגשמיות וברוחניות.

בברכת כל טוב, חי"ק

מנחם שניאורסאהן

בשם השם מחרת יום הכיפורים תשי"א

קראתי הפ"נ בעריוה"כ על הציון, ואח"כ בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שלשם
נכנסים לנתינת פדיונות וליחידות. והנותן כו' צריך להודיעו.

בטח ראה מכתבי הכללי, ובבקשה להוד[י]ע מה נעשה בזה במשך חדש הכללי הוא
חדש תשרי. ות"ח מראש.

ב. "נבהלתי לשאלה זו" - ט"ז אלול תשי"א

בשלהי קיץ תשי"א מלאו שנתיים לתחילת עיסוקו של רשד"ב ב'פעילים'. בשנתיים אלו הפך ה'חבר', שתחילתו בהתארגנות פרטית של מספר בחורים, לארגון רב זרועות, שהספיק לייסד למעלה מעשרה בתי ספר בריכוזי העולים, לשלב מאות ילדים במוסדות תורניים ולהחזיק צבא של מאות מתנדבים מבחורי הישיבות, שסבבו בכל נקודה אפשרית למען חיזוק הדת, ובפרט - רישום ילדים וביסוס החינוך התורני. בנטל העבודה כולה נשאו רשד"ב, יחד עם ידידו, (הרה"ג ר') שלמה נח קרול, ובחורים נוספים, כשהם אחראים על הארגון, התכנון, ניהול המוסדות, שינוע המתנדבים - כשגם הנטל הכספי כולו נופל על כתפיהם, כמעט מבלי עוזר ותומך מהיהדות החרדית באה"ק. רשד"ב, שהיה תלמיד ישיבה בן 22, חש כי הפעילות פוגעת באופן משמעותי בסדרי הלימוד שלו, והוא פנה אל הרבי במכתב-שאלה, לגבי המשך דרכו ב'פעילים'. במכתב ארוך, מיום ט"ז באלול תשי"א, שולל הרבי בחריפות את האפשרות שהעלה רשד"ב לעזוב את עבודת הקודש, מאריך במעלתה ובנחיצותה, וחוזר על הבטחת חז"ל כי ה'נותן' לחבירו מתורתו "מאיר עיני שניהם ה'".

ב"ה, ט"ז אלול, ה'תשי"א

ברוקלין, נ. י.

האברך וו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה שלום דב שי'

שלום וברכה:

קבלתי מכתבו ממוצש"ק א' אלול, ותכנו אשר משתתף בעבודת "חבר פעילי מחנה התורתי", ורואה הוא פרי טוב בעמלו, אבל כיון שהציבור החרדי באה"ק ת"ו לא נענה לקריאתם כדבעי למהווי ובמילא כל העבודה מוטלת עליהם, וזה גורם אצלו לביטול תלמוד-תורה, ושואל האם כדאי הדבר בשבילו, או בלשונו הוא: אם מחוייב לעזוב את נפשו בעבור נפשות אחרים.

הנה נבהלתי לשאלה זו, בה בשעה שהקב"ה הצליחו ונתן לו האפשריות להציל נפשות בני ובנות ישראל מכפירה ר"ל ולעזור להם שישארו יהודים נאמנים לה' ולתורתו, שזהו רואים גם בעיני בשר ובמוחש, הנה בא יצרו ומסיתו לאמור, מי יודע

2. המכתב נדפס באג"ק ח"ד עמ' תפ, מעותק המזכירות, ונדפס כאן, כמו במכתבים נוספים להלן, עם תיקוני הרבי בכת"ק מעל-גבי המכתב.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Office Address:
Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מחנה הענדל שניאורסאהן

בית
סייז אלול ה'תשי"א
ברוקלין, נ.י.

האכרך ווייח אייז נוייב זכר'
פויה שלום רב שיי

שלום וברכה:

קבלתי סכתבו מסוצסיק א' אלול, ותכנו אשר ססתתף בעבודת יחבר פעילי מחנה התורתיי, ורואה הוא פרי טוב כעמלו, אבל כיון שהגיבור החרוז באהייק תיז לא נענה לקראתם כדבעי לסי **ענין** ובמילא כל העבודה סרטלת עליהם, וזה גורם אצלו לכיסל תלמוד-תורה, ושואל האם כדאי הדבר כשבילו, או בלשוננו הוא; אם מחוייב לעזוב את נשטו בעבור נשטות אחרים, הנה נכתלתי לפאלה זו, כה בסעה שתקביה הצליחו ונתן לו האפשרות להציל נשטות כבי ובנות ישראל מכפירה רייל ולעזור להם שייארו ייחורים באמנים לה' ולתורתו, סזהו רואים גם בעיני כשר ובמוחם, הנה כא יצרו וססיתו לאפור, סי יודע אם זהו ענין, ומוסב לך להתעסק בעסקים אחרים אשר אז אפשר שתשבטג כתורה זכר' וכו'.

ידוע עסק הדין בגמרא אשר מצוה טאי אפשר לעשותה על ידי אחרים כסללים תלמוד תורה כשבילה (מועד קטן 26), וידוע כיכ סאמר הנסרא בתמורה על הספוק עשיר ורש נבטטו סאיר עיני סנייהם ה', אשר כעסעסיר תורה עוזר לרש כתורה, הרי כאיר עיני סנייהם, שגם להנותן כתוסף בליסור תורתו, סזהו הרבה יותר ססרזיל (פעניית 3, ח') הרבה למדי סרכותי וסחבריי, וסחלפירי יותר סכלם, כי ססאמר כתענייה ססמר סה סאגס לובד כפי יכלתו הוא, וכדיוק הלשון למדתי, ססאייכ הבטחת רזיל כתורה וספאיר עיני סנייהם ה', היינו סספעתתא דכעי סייעתא דסמיא, הנה סבגיים כזה אור כפי יכולת הוי', וסוכן סזהו סלא בערך.

כובנתי כזה סלא לבד פעל ידי כיסול תורתו ליזוה זמן עושה הוא כציווי התורה וכסרזיל בסויק הנאל, אלא עוד זאת בביסולה של תורה זה הוא גוסא קיוסם, כי על ידי זה נעשה לבו וסוחו **דברים** אלף עעסים ככה, אשר כעסע זמן יצליח בליסורו סלא בערך.

ונראה כזה כמה גדלו דברי רזיל כסה סאמרו כסכת (קח, כ) כך הוא ארפנתו של יצהיר היום אורס לו כך זכר' עד שאורס לך עבוד עבודה-זרה, ודיוק כייק פויה אדמויר צוקלהיה ככניס זייע הלשון יכני, היינו סהייצהיר הוא ערוס כסאד, וכא לכאויא כסענה סהתאיסה לפי רוחו, אבל סוף סוף ססיתו וסכיוו בנדר סיכול לומר לו לך עבוד עבודה זרה, ויעניין כקונטי הנדסס לחיי אלול כסטה ככר הגיע לפחטו בענין סרזיל זה.

אחתום סכתתי באיחולי הצלחה בעבודתו כקודם, אשר כדרך ססילא למסור לו הצלחה זייכ בליסור התורה כיראת ססים, ויולך הלוך וגדול כתורה ויהאה גם יחד, אתענין לדעת כסה הוי' אושן ליסודו קודם שנכנס בעבודת הכר פעילי מחנה התורת הנאל, ואם יש לו עתה סיעורים ככרזים כתורת הנבלה וכתורת חסידות.

כברכת כתיבה וחתימה יפה
לסנה טובה וסחוקה

מוסגים קסע סייחת סייק סכרכים רייה אלול, אשר כטה יענין אחר.

X

אם זהו ענין, ומוטב לך להתעסק בעסקים אחרים אשר אז אפשר שתשגשג בתורה וכו' וכו'.

ידוע פסק הדין בגמרא אשר מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים מבטלים תלמוד תורה בשבילה (מועד קטן ט, ב), וידוע ג"כ מאמר הגמרא בתמורה על הפסוק עשיר ורש נפגשו מאיר עיני שניהם ה', אשר כשעשיר בתורה עוזר לרש בתורה, הרי מאיר עיני שניהם, שגם להנותן נתוסף בלימוד תורתו, שזהו הרבה יותר ממרז"ל (תענית ז, א) הרבה למדתי מרבתי ומחברי, ומתלמידי יותר מכולם, כי המאמר בתענית מספר מה שאדם לומד כפי יכולתו הוא, וכדיוק הלשון למדתי, משא"כ הבטחת רז"ל בתמורה דמאיר עיני שניהם ה', היינו ששמעתתא דבעי סייעתא דשמיא, הנה מקבלים בזה אור כפי יכולת הוי', ומובן שזהו שלא בערך.

כוונתי בזה שלא לבד שעל ידי ביטול תורתו לאיזה זמן עושה הוא כציווי התורה וכמרז"ל במו"ק הנ"ל, אלא עוד זאת שביטולה של תורה זה הוא גופא קיומה, כי על ידי זה נעשה לבו ומוחו זכים אלף פעמים ככה, אשר במעט זמן יצליח בלימודו שלא בערך.

ונראה בזה כמה גדלו דברי רז"ל במה שאמרו בשבת (קה, ב) כך הוא אומנתו של יצה"ר היום אומר לו כך וכו' עד שאומר לך עבוד עבודה-זרה, ודייק כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הלשון "כך", היינו שיצה"ר הוא ערום במאד, ובא לכאו"א בטענה המתאימה לפי רוחו, אבל סוף סוף מסיתו ומביאו בגדר שיכול לומר לו לך עבוד עבודה זרה. ויעויין בקונט' הנדפס לח"י אלול שבטח כבר הגיע למחנו בענין מרז"ל זה..

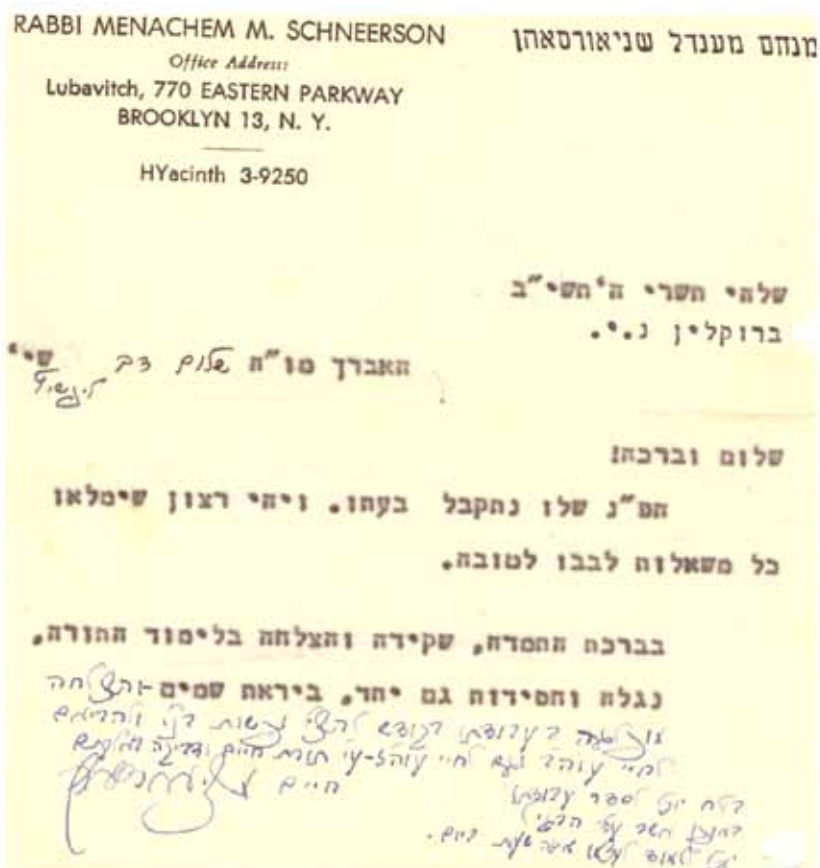
אחתום מכתבי באיחולי הצלחה בעבודתו בקדש, אשר בדרך ממילא ימשיך לו הצלחה ג"כ בלימוד התורה ביראת שמים, וילך הלוך וגדול בתורה ויראה גם יחד. אתענין לדעת במה הי' אופן לימודו קודם שנכנס בעבודת חבר פעילי מחנה התורת ה"נ"ל, ואם יש לו עתה שיעורים קבועים בתורת הנגלה ובתורת החסידות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. ח"י.ק.

מוסג"פ קטע משיחת ש"ק מברכים ר"ח אלול, אשר בטח יענין אותו.

ג. "על ידי תורת חיים ודביקה באלקים חיים" - שלהי תשרי תשי"ב

שבועות ספורים לאחר מכן, במכתב האישור לקבלת הפ"נ לקראת ראש השנה תשי"ב (שנוסחו נשלח לכל תלמידי הישיבות), מוסיף הרבי בברכות הצלחה בעבודת ה'פעילים', בתוספת הוראה אישית לשילוב בין הלימוד האישי לבין העבודה הציבורית, הוראה שעל יישומה הקפיד רשד"ב כל ימיו:

ב"ה, שלהי תשרי ה'תשי"ב

ברוקלין נ.י.

האברך מו"ה שלום דב שי' ליפשיץ

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל בעתו. ויהי רצון שימלאו כל משאלות לבבו לטובה.

בברכת התמדה, שקידה והצלחה בלימוד התורה, נגלה וחסידות גם יחד, ביראת שמים - והצלחה מופלגה בעבודתו בקודש להציל נפשות בני"י ולהביאם לחיי עוה"ב וגם לחיי עוה"ז - ע"י תורת חיים ודביקה באלוקים חיים.

חי"ק.

בטח יוכל לסדר עבודתו באופן אשר ע"ד הרגיל יוכל ללמוד לעצמו איזה שעות

ביום.

ד. מכתב ברכה לארגון הפעילים - ב' אדר תשי"ב

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

סניח סניגל שניאורסאהן
ב' אדר, תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

חבר פעילי המנהל החודשי
ה' עליהם יהיו

שלום וברכה:

נעים לי לשמוע הרצאה באי"כות שלכם בביקורם אצלי, הרצאה על דבר פרטי שקורה הפעילים באת"ק ח"ו וע"ד עבודתכם כאן, ובמענה על בקשתכם להשתתף במכתב ברכה באסיפתכם שהתקיים ביום א' ב' ואחרי הצוה... וך כתיבה למאור, הבק"ל,

יהי רצון מהשי"ת, אשר הדורים הגיו סתהכרה העמוקה בתוכחה והחובה הפעמסיסה עליכם התשגחה תליונה, בנכותה נחכם לעמוד בקרן אורה זו תורה, הזכות והחובה לעבוד לסובה החינוך הכשר של בני ובנות ישראל בכל אחר ואחר, ובשרם לחיזה לעזר לאחיכם באת"ק ח"ו לתקן הנהרסות ולהציל בני ובנות ישראל, וביחוד תעולים התרסיס, מחינוך של כשרה ר"ל, ולהכניסם תחת נכמי תשכנה במוסדות כשרים על חורה ביראה שמים.

בהכנייה עבודתכם בתה נכנף גם החקירה לעמוק הפעסולה, הן בין הנוער והן בין התורים, אשר כל אחד ואחד סבני ובנות ישראל, בלי יוצא מן הכלל, יתחנכו על ברכי התורה על סהרה הקרה. וכבר אמר כ"ק סו"ת ארמו"ר וצוקללת"ה נב"ם זי"ע: חזקה לעמולה שאינה חוזרת ריקם.

ויהי נועם ה' עליכם ופעמי יריכם, להרבות קיל בעבודתכם לחזקה והמצח רוח התורה והחינוך הכשר במילוח פקסיות ובספירות הנכונה. וגליל זה יעלה לכם חטי"ה ברכה והצלחה בענייניכם הפרסיס, בלימוד חזרה ביראה שמים ובללמדה, לעמוד ולעסות, ולהחיר את סביבתכם בנור חורה ומאור שבחורה.

ברכות
ב' אדר תשי"ב

ב"ה, ב' אדר, ה'תשי"ב

ברוקלין, נ.י.

חבר פעילי המחנה התורתי

ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה:

נעם לי לשמוע הרצאת באי-כוח שלכם בביקורם אצלי, הרצאה על דבר פרטי עבודת הפעילים באה"ק ת"ו וע"ד עבודתכם כאן.

ובמענה על בקשתכם להשתתף במכתב ברכה באסיפתכם שתתקיים ביום א' פ' ואתה תצוה... זך כתית למאור, הבע"ל,

יהי רצון מהשי"ת, אשר חדורים תהיו מההכרה העמוקה הזכות והחובה שהעמיסה עליכם ההשגחה העליונה, בזכותה אתכם לעמוד בקרן אורה זו תורה, הזכות והחובה לעבוד לטובת החינוך הכשר של בני ובנות ישראל בכל אתר ואתר, ובפרט להיות לעוזר לאחיכם באה"ק ת"ו לתקן הנהרסות ולהציל בני ובנות ישראל, וביחוד העולים החדשים, מחינוך של כפירה ר"ל, ולהכניסם תחת כנפי השכינה במוסדות כשרים של תורה ביראת שמים.

בתכנית עבודתכם בטח נכנס גם התפקיד לעסוק בתעמולה, הן בין הנוער והן בין ההורים, אשר כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל, בלי יוצא מן הכלל, יתחנכו על ברכי התורה על טהרת הקדש. וכבר אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע: חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

ויהי נועם ה' עליכם ומעשי ידיכם, להרבות חיל בעבודתכם להחזקת והפצת רוח התורה והחינוך הכשר בפעולות ממשיות ובמסירות הנכונה. ובגלל זה ישלח לכם השי"ת ברכה והצלחה בענייניכם הפרטיים, בלימוד התורה ביראת שמים ובקבלת המורה, לשמור ולעשות, ולהאיר את סביבתכם באור תורה ומאור שבתורה.

בברכת הצלחה מנחם שניאורסאהן.

ה. מפלגתיות ואי מפלגתיות - כ"ה אדר תשי"ב

המכתב הבא שהגיע לידנו מתוארך לכ"ה באדר תשי"ב. להבנתו יש להקדים מקצת מדברי הימים ההם:

מן הפעולות הראשונות של 'הפעילים' הייתה הקמת בתי ספר דתיים בכל מקום ריכוז של עולים או מקום הסמוך לו. למעלה מ-400 מוסדות הוקמו על-ידי הפעילים החל מראשית קיץ תש"י, שתופעלו ונוהלו על ידם באופן עצמאי לחלוטין.

ארבעה זרמי חינוך שלטו אז בארץ הקודש: הזרם הכללי, זרם העובדים, הזרם הדתי לאומי וזרם 'אגודת ישראל'. כל אחד מן הזרמים האלו נשלט בידי מפלגה, כשהחזקת בית ספר עצמאי הייתה כמעט משימה בלתי אפשרית מבחינה תקציבית ומנהלתית. רבים מבתי הספר שהקימו הפעילים נאלצו להשתייך למסגרת המפלגתית 'הזרם הרביעי' שהיה שייך לאגודת ישראל, והיווה למעשה את התשתית למה שנקרא אחר כך 'חינוך העצמאי'.

במכתב שכתב הרה"ג הרב שלמה-נח קרול ע"ה אל הרבי בד' ניסן תשי"א, הוא מתלונן כי רבים סומכים על כך שהמפלגות הדתיות פועלות למען העולים, אך האמת היא שהמפלגות עסוקות בדברים אחרים, ולעומתם שנה וחצי של פעילות שמנהלים "יחידים ממש מבין בני התורה" הצליחה לחולל גדולות בעבודת ההצלה. הוא כותב לרבי כי ה'פעילים' הצליחו להקים קרוב ל-30 ת"תים וכמספר הזה של בתי-ספר 'בית יעקב' לבנות וכמה גני ילדים. כמו כן, הפנו ה'פעילים' ילדים לשיבות קטנות, ובסך-הכל הצילו כ-5000 ילדים. "ברם מחלת המפלגות הגיע אף לחלוננו [...] יתן ה' ויצליחו בדרכם, אך אנו שומרים על המסגרת שלנו ועל טהרתה מכל שמץ פסול, ובלתי לה' לבדו מטרת עבודתנו ואילו נשואות לבבנו בתפילה שישמרנו מליפול בכל מיני פח יקוש".

במקביל, בקיץ תשי"א החלה - בהוראתו הישירה של הרבי ובידי הרה"ת ר' זושא וילימובסקי ע"ה - עבודת הקמת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק, לקראת שנת הלימודים תשי"ג³. לפי הנחיות של הרבי אליו, השתדל ר' זושא בהקמת מוסדות אלו באופן בלתי זרמי, דהיינו - לא מפלגתי, כמו יתר מוסדות חב"ד שקמו אז באה"ק. (במכתב מיום ט"ז אלול תשי"א (אג"ק ח"ד עמ' תפה) "על שאלתנו בהנוגע להזרמים, הנה כיון שעד עתה מוסדות אנ"ש מקבלים תמיכה מזרם הנקרא "בין הזרמים", היינו בלתי מפלגתי, הרי אופן זה מתאים ביותר לעת עתה").

3. כאשר לאורך שנת תשי"ב פעלו מסגרות לימוד לשעות אחה"צ, ששימשו בסיס לבתי הספר שהוקמו בשנה הבאה.

במקביל, הביע הרבי את רצונו הק', במכתבים שונים ובעל פה לייסד מסגרת משותפת למוסדות חב"ד **ביחד עם המוסדות שנוסדו על ידי הפעילים** (שכאמור, הוכנסו עד אז תחת 'הזרם הרביעי'), מסגרת שתאפשר להם לשמור על עצמאות מפני חסות מפלגתית. וזלה"ק (אגרת מיום יט טבת תשי"ב אל הר"א קרסיק ע"ה. נדפסה באג"ק ח"ה עמ' קנא, והושלמה ע"פ הנדפס בספר 'עבד אברהם אנכי' עמ' 380):

"הנה כמה פעמים דברתי, הן עם כת"ר והן עם עוד מהנהלת אגו"ח, על דבר הנחיצות, הכי גדולה שיהיו מוסדות חינוך תחת כנפי אגו"ח נוסף על הישיבות הקיימות, ואמרתי ג"כ לכת"ר בהיותו פה, שבטוח אני שמכמה טעמים יסייעו בזה באי-כח המפלגות הדתיות באה"ק ת"ו, ובאופן רשמי הרי יש זרם בלתי זרמי שעל שמו יוכלו להקרא כל מוסדות אלו, וזה נוגע להפעול ממש, כי יש האפשריות, זה מכמה זמן, להכניס מוסדות דתיים לרשותנו שאין מסכימים עדיין ללימוד החסידות וכי"ב, **ומהם חלק מהתלמוד תורות והחדרים המתייסדים על ידי פעילי המחנות...** במשך זמן זה נוסדו כמה חדרים ותלמודי תורה ומאין ברירה נמסרים הם לרשות המפלגות".

דברים דומים אנו מוצאים ברשימה שרשם לעצמו ר' אפרים וולף ע"ה, אז ממנהלי ישיבת תות"ל בלוד ומעסקני חב"ד, מיחידות אליה נכנס באותם ימים (נדפסה ב'ימי תמימים' ח"א עמ' 447): "אודות ש.ב. ליפשיץ וקרול, שלפי מכתביהם ש.ב.ל. הוא בחור חסידי, ומדוע לפי זה לא יכולים לסדר שהפעילים יכנסו תחת אד"ש" (כשהכוונה היא למסגרת המשותפת למוסדות העצמאיים). ביחידות זו היו דברים נוספים אודות ענייני הפעילים, כמפורט במכתב לקמן.

בכ"ח באדר תשי"ב בא הרבי באגרת מפורטת אל הנהלת אגו"ח באה"ק (נדפסה באג"ק ח"ה עמ' רעג), ובה פרטים נוספים אודות אופיה של המסגרת המתוכננת:

"במענה על שאלתם אודות הענין שדברתי זה מכבר, ומסרתי ג"כ ע"י הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוהרמ"ג שי' (=ר' משה גורארי' ע"ה), בענין הנחיצות להרחיב מוסדות חינוך חב"ד ע"י הרשת דאהל"יי, וכן לצרף לזה ג"כ את מוסדות החינוך הדתיים שע"י הפעילים ובאופן שכל הנ"ל לא יהי' חותם מפלגה על זה, ועורר אצלם חשש, שזה יתן מקום להממשלה להתחזק בטענתם שאין צורך במפלגות כלל, ומשרד החינוך של הממשלה יעמוד בקישור ישר עם המוסד חינוך עצמו, אשר זה עלול להביא היזק, כמובן:

"הנה לדעתי, בלא"ה מוכרח הדבר שלא יהי' כל מוסד ומוסד ענין בפ"ע, שע"ז יוחלש כחו ביותר, הן כלפי פנים ובעיקר כלפי חוץ, והאריכות בזה אך למותר. ולכן

כוונתי מתחלה היתה, שכל המוסדות חינוך שיכנסו ברשת זו, יתאחדו כולם בתור זרם בלתי זרמי, ותהי' הנהלה כללית, שע"י הנהלה זו יתנהלו כל המו"מ ודו"ד הן עם משרד החינוך והן עם משרד מתאים אחר. וכיון שתקוטי, אשר יצטרפו לזה ג"כ מוסדות החינוך של הפעילים ובמשך הזמן גם של הישוב הישן וכו', הרי יש לע"ע לקבוע הנהלה שבו יכנס ב"כ אחד מאגו"ח, א' מצעירי אגו"ח, א' מהרשת דאהל"י, ולהציע להפעילים שגם הם יבחרו א' משלהם שיהי' בהנהלה, כמובן פרטים אלו הן רק בדרך הצעה אשר ניתן לשנות, ובפרט - להרחיב את ההנהלה כשיתחבר עוד מוסד לזרם בלתי זרמי זה. אבל מובן ופשוט, שבכדי שיתנהלו הענינים מבלי נטי' מכוונה, צ"ל בטח שאלו העומדים בראש ההנהלה ישמרו על הנקודה. וכשיתארגנו מוסדות החינוך באופן הנ"ל, הרי בטל החשש ואין מקום לטענה שמשרד החינוך של הממשלה יעמוד בקישור ישר עם מוסד החינוך (שזה אינו רצוי כלל וכלל) כיון שגם ארגון זה מתדבר עם משרד החינוך ע"י הנהלה כללית.

"(ב) כבר אמרתי כ"פ, שמכמה טעמים יש לקוות שמחוגים שונים יסייעו בידם להביא מהכח אל הפועל ארגון של מוסדות חינוך בלתי זרמים, וד"ל, ובלבד שהם מצדם ישתדלו בזה במרץ המתאים..."

כך עולה ממכתבים אלו (כמו ממכתבים נוספים מתקופת זמן זו, שנדפסו בכרכי 'אגרות קודש' ובמקומות נוספים) דמותו של 'הזרם בלתי זרמי' כפי שצויר בחזונו של הרבי: זרם מאוחד, ולו הנהלה כללית המייצגת אותו כלפי חוץ, מורכב ממוסדות חב"ד, מוסדותיהם של הפעילים, מוסדות היישוב הישן - וכל יתר המוסדות המסרבים להיות חלק מחותם ומנגנון מפלגתי, ולשמור על עצמאותם הבלתי תלויה מבחינה רוחנית וחינוכית.

החששות באי-מפלגתיות

השתלשלות הדברים מזווית הראיה של 'הפעילים' מתוארת במכתבו של הרב ש"נ קרול ("בשם החברים"), המופנה אל "קש"ת האדמו"ר שליט"א ובראשו התאריך "יום ג' ג' דחנוכה תשי"ב". המכתב שבידנו איננו אלא טיוטה, ומסתבר שהוא נשלח, בסופו של דבר, בסגנון ובנוסח אחר, אך אגרת הקודש דלקמן, המופנת אל רשד"ב ואל רש"נ קרול, מתייחסת בדיוק אל הנקודות אותם מעלה רש"נ קרול במכתבו זה:

"מפי הר"ר זלמן טובי' אבלסקי וזוסי' ווילימובסקי שיחי' שמענו אודות המכ' אשר הגיע מכקש"ת האדמו"ר שליט"א בענין עבודת החינוך באה"ק. שיפעלו למען ת"ת אשר מוגדרים כזרם בלתי זרמי" כלומר "בין הזרמים" ואשר הוא מקודם למעשה אך בכפר ספרי-חב"ד, ובתחנת הרכבת לוד, ושאר בתי הספר "הבלתי זרמיים" הם להבדיל "אליאנס" וכדומה.

ולאחר התעניינות מרובה בעניין, התעוררו אצלנו ספיקות בנוגע לעבודה מצידנו, אשר עד היום פעלנו בשטח הקמת ת"ת בישובי עולים חדשים, ואנו נקראים 'חבר פעילי המחנה התורתי', ובדרך כלל לאחר שהי' לנו מספר מספיק בכדי אישור ביה"ס מטעם הממשלה היינו מוסרים את הת"ת לזרם הרביעי של אגו"י.

כמובן שצד חיובי גדול הוא "הזרם הבלתי זרמי", ובעיקר שעי"כ ישוחרר כל ענין החינוך בארה"ק ממסגרי המפלגות למיניהם, אשר כל אינטרס מפלגתי עדיף אצליהם מיסוד ת"ת. אך מאידך גיסא מסופקים אנו במציאותו של החינוך "הבלתי זרמי" כי הפיקוח על הת"ת והאדונים עליו הקובעים את המורים והמורות הוא בידי מפקחים אשר אינם משלנו, והם מעונינים אך ורק במה שהממשלה מעוניינת. והממשלה, יודעים אנו, כל אשר ביכולתם לעקור את החינוך החרדי הם עושים, ואם בקרב אנ"ש בספרי' חב"ד ובלוד - הם איתנים - ואין להם מה לפחד מפני הממשלה כי הם חזקים למדי מכדי שהממשלה תפריע להם וא"כ אין להם מה לפחד ולחוש, משא"כ כאשר יהי' הת"תים כאילו בישובי עולים חדשים ובזרם בלתי זרמי, אז הם העולים לא יודעים לעמוד איתן מול הגזירות מגזירות שונות אשר יכולים לקום חדשים לבקרים, ומי יערוב שבמשך הזמן קצר לא יתקנו תקנות וגזירות באין פוצה פה ומצפץ.

משא"כ כאשר החינוך להלכה נמצא בידי אוטונומי' מלאה בידי מפלגות דתיות, אשר הם הם יהי' התובעים והם יהי' אלה אשר הממשלה תחוש להתחיל לגזור גזירות עליהם, ובפרט כעת שכל הממשלה מורכבת גם מהם, (ובפרט כאן באה"ק שרוב רובם של היהודים החרדים נמצאים במסגרי המפלגות) ואנו אשר מס' מועט איך נוכל לעמוד אל מול נחשול גזירות בודדים.

ועוד מה יהי' אשר נאחד את כל בתי הספר אשר יקומו במסגרת "זרם בלתי זרמי" שלא יהי' כל מוסד יחיד הדואג לעצמו, משא"כ בזרמי המפלגות אשר המפלגה היא המאחדת אותם, ועושה את כל בתי הספר והת"תים שברשותם לרשת חינוך אחת, ובכח משותף אפשר לעמוד מול הגזירות.

ועוד באם אנו ניסד בתי ספר ות"תים במסגרת בלתי זרמי יראו בנו המפלגות כח עוין עליהם, ונוספו אף המפלגות הדתיות על שונאנו ויטו שכם אחד עם שונאינו להפריע כל פעולה מצידנו. ואז יעמדו חלק גדול מהישוב מהצד כלפי פעולתנו, והם יפרסמו וינהלו תעמולה נגדינו וממילא השפעתינו תהי' יותר חלשה על העולים החדשים, ועוד כאשר יתקיים רישום באיזה מקום והמפלגות ג"כ יריבו אתנו ויהיו כמה וכמה בתי ספר ות"ת דתיים תתבלבל דעת העולים ולא ידעו מה לעשות ועי"כ יפוצלו הילידים לג' מחנות שכל מחנה לא יהי' מספיק בכדי אישור ביה"ס או הת"ת.

ועוד שהחילונים מכל הצדדים לוחמים עבור 'חינוך אחיד' אשר הוא סכנה לחינוך החרדי

בארצנו הק', זרם בלתי זרמי עוזר בעקיפין להגשמת גזירה זו, כי יטענו החילונים שהרי רואים חינוך דתי אשר לא במסגרת מפלגתית, ולכתחילה יבטיחו לקיים את הזרם "בלתי זרמי" אך במשך המים הם יבטלוהו אף הוא.

ולזאת אנו נבוכים מאד איך עלינו לעשות להבא, ומחכים אנו לתשובתו המהירה של כקש"ת אדמו"ר שליט"א...."

"רבות וגדולות המעלות בזה שיהיו המוסדות בלתי מפלגתיים"

באגרת הקודש שלפנינו עונה הרבי בקצרה ובתמציתיות על חששות אלו (שחלקם הועלו ונענו אף במכתבו להנהלת אגו"ח שהועתק לעיל), ומסביר כי הנהלה אחת ומרוכזת לכל מוסדות ה'זרם בלתי זרמי', תהווה פתרון הולם לבעיות שהועלו, ותמנע התערבות הממשלה בתכנים⁴. בנוסף מדגיש הרבי, כי התועלת באי המפלגתיות של מוסדות הפעילים רבה כל-כך, במידה מספקת בכדי להצדיק את הצורך לטרוח ולמצוא פתרונות לבעיות השונות שהיא עלולה ליצור, ומזכיר גם את מכתביו לרב קרסיק ולעסקני חב"ד בנידון זה.

בשולי הדברים נזכרת גם היחידות לר' אפרים וולף (שהוזכרה לעיל), ובה עלה העניין הטכני השייך ליחסי 'הפעילים' עם ישיבת תות"ל בלוד.

4. הטענות שהעלה הרב קרול בטיטות-מכתבו בקיצור:

- (א) קיים חשש שזרם כזה לא יוכל להיות עצמאי מכיון שהמפקחים וממני המורים הם אינם משלנו, ופועלים לפי מדיניות הממשלה העושה כל מה שביכולתה ע"מ לעקור את החינוך החרדי. ואם כי הת"תים של חב"ד יודעים לעמוד על דעתם והממשלה אינה יכולה להתערב שם, הרי שהת"תים שיוקמו ביישובי עולים ללא שייכות לזרם לא ידעו לעמוד וצפויים לכל מיני תקנות וגזירות.
- (ב) אם יהיו הת"תים בידי המפלגות לא תוכל הממשלה לגזור עליהם גזירות, ובפרט במצב הנוכחי שהממשלה מורכבת מהמפלגות הדתיות, אך הפעילים, שמספרם מועט לא יוכלו לעמוד נגדם. מלבד זאת, לא תהיה מסגרת לבתי"ס, וכל ת"ת ייאלץ להתמודד לבדו.
- (ג) אם יפעלו הפעילים במסגרת זרם בלתי מזוהה, יראו בהם המפלגות יריב, יפריעו להם וינהלו נגדם תעמולה, כך שיכולת ההשפעה שלהם תקטן.
- (ד) אם יהיה זרם נוסף מלבד זרמי המפלגות תגבר סכנת הפיצול, הילדים יירשמו לכמה בתי"ס דתיים ולאף אחד לא יהיה מספר מספיק.
- (ה) הדבר יסייע בעקיפין לחילוניים הדורשים חינוך אחיד, שיביאו ראייה מהחינוך הדתי שאינו שייך לאף זרם, ולאחר שיתמזג בחינוך האחיד יביאו לביטול "הזרם הבלתי זרמי".
- התשובה לטענות א' וב' היא הקמת הנהלה אחידה וחזקה, שתעמוד איתן מול משרד החינוך. במכתב דלעיל להנהלת אגו"ח נתבאר, אשר הנהלה חזקה ומשותפת תמנע גם ממשרד החינוך לדרשו יצירת 'חינוך אחיד' בהסתמך על ה'בלתי זרמי', משום שגם מוסדות ה'בלתי זרמי' מאוגדים בהנהלה אחת ואינם עומדים מול הממשלה באופן ישיר. כמו"כ נתבאר שם, ש'גורמים שונים' יכולים אף לסייע להקמת ה'בלתי זרמי', ואולי יש כאן גם מעין תשובה לטענה ג'.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch

770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

בה, כ"ה אדר תשי"ב
ברוקלין.

האברכים החיה אי"א נוי"נ עוסקים בצ"צ
ובראשם שריב ליפשיץ שי' וש. קרול שי'

שלום וברכה!
קבלתי מכתבם ובו מתארים הספיקות והחששות אם המוסד חינוך
שיסדו יכנס לזרם בלתי זרמי, כי אף שיש מעלה בזה שיהי' בלתי מפלגתי,
אבל לאורך גיסא עומדת השאלה אם יספיק בלתי זרמי סקום עיינו
למסגרת החינוך של המוסדהאשר שאין צורך במסופע בין המוסד ומוסדות החינוך,
והראי"ש-שכן הוא במוסדות זרים בלתי זרמי.

ובחזר מקנה עיינו:
הנה כהנתי ודעהי, צ"א המוסדות החינוך שיכנסו בזרם בלתי זרמי
יהיו כולם גוף אחדכלפי חוץ, היינו שיהי' להם תנהלש כלליה שמתקידה להתערב
רק במקצה כלפי שנים אבל ליצג את כל המוסדות כלפי חוץ כבת הראוי, אשר רק
באופן כזה יוכלו המוסדות לעמוד במני כל הגלים ונתחוללים שיש להחזיק להם,
משאיכ כסיתיי כל מוסד בשיק ועליו יהי' לנהל מויס ודויד עם מוסד החינוך וכו'.

כתבתי עדיין גיב לחב קרטיק וכו' שמסרו דברו כבר בזה, והצעתי
שיפגשו עמו עוד הפעם וידונו על כל תנייל.

ועלי להודיש קוהיפ מייס זה מכבר, שרבוה ונדולות המעלות בזה
שיהיו המוסדות בלתי מפלגתיים, ועל החששות שיש בדבר, הנה צריכים לחפש קצוה
ודרכים איך להלמק, אבל לא לבטל עיינו את העניין.

בברכה הו חסד כשר וחסד והצלחה בעבודתם בקרש, ויהייר
שיקוים לכאויא סתם הבטחה כייק רבינו הוקן (תויא
בהחלטה) אשר עיי מצוה הצדקה (בנדון דידו צדקה
ברוחניות) נעשים סוחר ולבו זכים אלף פעמים ככה,
וסובן עם המוסדהאשר שאלף איינו ברור ונעמא, עין
שם בחויא, האחרת אדעו

ניב: זה עתה קבלתי מכי' בו מתארים על דבר המסות והסיכוח סתנו לכו' **לכו'**
ויש להם חביקת בזה, ודברתי עדיין עם החיה אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוחיר אפרים שי' הלף, החזור לאתיק חיון בשעה טובה ומוצלחת, ובסת בנוא
יחברו אתו סמו. באופן המתאים לכל הצדדים, וחי' יכרך את עמו בשלום.

בה, כ"ה אדר תשי"ב. ברוקלין.

האברכים הוו"ח אי"א נוי"נ עוסקים בצ"צ
ובראשם שד"ב ליפשיץ שי' וש. קרול שי'

שלום וברכה!

קיבלתי מכתבם ובו מתארים הספיקות והחששות אם המוסד חינוך שיסדו יכנס
לזרם בלתי זרמי, כי אף שיש מעלה בזה שיהי' בלתי מפלגתי, אבל לאורך גיסא עומדת

השאלה א) מי יטפל בהם, ב) שלא יהי' מקום עי"ז למשרד החינוך של הממשלה לאמר שאין צורך בממוצע בין המשרד ומוסדות החינוך, והראי' - שכן הוא במוסדות דזרם בלתי זרמי.

ובתור מענה ע"ז:

הנה כוונתי ודעתי, שמוסדות החינוך שיכנסו בזרם בלתי זרמי יהיו כולם גוף אחד כלפי חוץ, היינו שתהי' להם הנהלה כללית שמתפקידה להתערב רק במקצת כלפי פנים אבל לייצג את כל המוסדות כלפי חוץ בכח הראוי, אשר רק באופן כזה יוכלו המוסדות לעמוד בפני כל הגלים ונחשולים שיש לחשוש להם, משא"כ כשיהי' כל מוסד בפ"ע ועליו יהי' לנהל מו"מ ודו"ד עם משרד החינוך וכו'.

כתבתי עד"ז ג"כ להרב קרסיק כו' שעמדו דברו כבר בזה, והצעתי שיפגשו עמו עוד הפעם וידונו על כל הנ"ל.

ועלי להדגיש עוה"פ מ"ש זה מכבר, שרבות וגדולות המעלות בזה שיהיו המוסדות בלתי מפלגתיים, ועל החששות שיש בדבר, הנה צריכים לחפש עצות ודרכים איך לסלקם, אבל לא לבטל עי"ז את הענין.

בברכת חג פסח כשר ושמח והצלחה בעבודתם בקדש, ויה"ר שיקויים בכאו"א מהם הבטחת כ"ק רבינו הזקן (תו"א בתחלתו) אשר ע"י מצות הצדקה (בנדון דידן צדקה ברוחניות) נעשים מוחו וליבו זכים אלף פעמים ככה, ומובן שם מהמשך המאמר שאלף אי"ז בדרך גוזמא, עיין שם בתו"א. המחכה לבשו"ט, חי"ק

נ"ב: זה עתה קבלתי מכ', בו מתארים על דבר המטות והשמיכות שנתנו ללוד⁵ ויש להם תביעה בזה, ודברתי עד"ז עם הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר אפרים שי' וואלף, החוזר לאה"ק ת"ו בשעה טובה ומוצלחת. ובטח בבואו יתדברו אתו עמו, באופן המתאים לכל הצדדים. וה' יברך את עמו בשלום.

5. במכתבו מד' ניסן תשי"א אל הרבי כותב הרב קרול: "והנה זה אתמול העברנו עשרים וחמשה ילדים מהמעברות אשר חונכו במעברות הצבא לשיבת לוד, ואנו מספקים לשיבה את הציוד הדרוש כמו מיטות, מזרונים, שמיכות, סדינים, ומלבד זה תקציב להחזיקם במשך ג' חודשים....".

ו. "אלף פעמים - אינו בדרך גוזמא" - כ"ד אייר תשי"ב

מסיבות שונות שטיבן לא הוברר עד היום, לא בא רצונו הק' של הרבי לידי מימוש. ה'פעילים' המשיכו בעבודתם ביסוד בתי ספר ורישום ילדים בכל רחבי הארץ. בד בבד, עשו עסקני חב"ד בארץ צעדים ראשונים בהקמת בתי-ספר במסגרת ה'זרם בלתי זרמי' שנקרא בשם 'רשת אהלי יוסף יצחק'. להנהלת ה'רשת' נבחרו, בנוסף לר' זושא וילימובסקי, גם ר' מאיר בליז'נסקי ע"ה והרב דוד חנזין ע"ה. על דעת עסקני חב"ד הוחלט שלא לפתוח בתי ספר במקומות בהם התקיימו כבר בתי ספר חרדיים, מטעם אגו"י או אחרים. הם פנו אל ה'פעילים', ויחדיו, בשיתוף פעולה מלא, יזמו הקמת בתי ספר במקומות חדשים. כך, בהמשך לעבודתם של תלמידי התמימים ברישום למוסדות הפעילים⁶, התעסקו במקביל גם תלמידי פוניבז' וסלבודקה לרישום ילדים לבתי הספר של ה'רשת'.

בי' אייר תשי"ב כתב הרבי אל שלושת חברי הנהלת ה'רשת', במענה לשאלתם "בדבר הרחבת המוסדות שבהזרם בלתי זרמי" (אג"ק ח"ו עמ' לו):

"כיון שלע"ע הענין נוגע רק למוסדות ליובאוויטש, הרי לכאורה אין לעשות מזה שאלה חדשה וענין חדש, כ"א סניף למה שהורשה זה מכבר היינו שמענתם צריכה להיות - ואולי גם לא בתורת מענה, אלא בהודעה בפשיטות שכיון שזה איזה שנים שקיימים מוסדות ליובאוויטש בזרם בלתי זרמי, והם בלוד ובספריא הנה כמו כל דבר חי הצומח ומתגדל, נתגדל ג"כ חוג מוסדות ליובאוויטש, ובמילא מייסדים עוד מוסדות חינוך במקום פלוני ופלוני, ומובן מעצמו שיש להם כל אלו הזכויות שהיו להמוסדות שנתייסדו לפני שנתיים, כיון שמייסדיהם הם אותה הקבוצה עצמה והטעמים שוים בשניהם, וכשיציעו הענין באופן כזה, הרי תועלת כפולה בזה, א) אין זה נותן מקום לשקו"ט אם ליתן הרשיון, (ב) אין זה נוגע כלל וכלל להמצב הכללי והפולוגתא שבענין החינוך עתה - מאחורי הפרגוד - בין משרד החינוך והשרים החרדים, כיון שאין הם מחדשים דבר, אלא מוסיפים עוד איזה מוסד בהמשך להמוסדות הקיימים מכבר".

6. שהחלה עוד בשנת תשי"א, בעידודו של הרבי שאף העניק הדרכות להנהלת הישיבה בנוגע לראויים לעבודה שכזו - ראה אג"ק ח"ה עמ' קלב אל רש"ח קסלמן ע"ה: "ת"ח ת"ח על ההודעה מפעולות התלמידים בהצלת נפשות ילדי ישראל ובהפצת מעיינות דא"ח, ובהנוגע להת'... שי' ודכותי' הנה על ההנהלה ובפרט הרוחנית - לראות שיתעסקו באוסף כספים ורישום וכיו"ב אותם הת' - שבלאה"כ עוסקים בכגון דא ולא דוקא אלו שיש להם חוש בהתמדה בעבודת התפלה וכו'".

7. יצויין כי אישים שונים הקשורים לפעילות ניגשו לשאול בעצת הגרי"ז סולובייצ'יק מבריסק בשאלה האם 'מותר' לתלמידי ישיבה ליטאיים לעסוק ברישום למוסדות חב"ד - ונענו בחיוב.

שבועיים לאחר מכן, בכ"ד אייר תשי"ב, כותב הרבי לרשד"ב, במענה על דיווח מעבודתו בארגון הזרם הבלתי זרמי, ובו הוא מפנה אותו אל המכתב להנהלת הרשת (נדפס באג"ק ח"ו עמ' נז):

ב"ה, כ"ד אייר, תשי"ב
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה שלום דב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אייר, בו כותב ע"ד השתתפותו בהעבודה לארגון את הזרם

בלתי זרמי, ובטח הגיע בינתיים מכתבי, מענה על מכתב הועד אודות השקפתי בכיוון עבודתם וארגון רשת זו, ובודאי עסקנותם הוא בכיוון זה.

נהייתי בפרט מהשתתפותו בהנ"ל, ותקותי חזקה אשר לא לבד שלא יגרע עי"ז בת"ת שלו, אלא שתקוים בו הבטחת רבינו הזקן (תו"א בתחלתו) אשר ע"י עסק הצדקה (בגשמיות, וא"כ כ"ש ברוחניות) נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, וע"פ המבואר בהגהות לדרוש זה (הנדפסים בלקו"ת לג' פרשיות) הנה אלף פעמים - אינו בדרך גוזמא אלא ממש אלף פעמים ככה, היינו שבשעה אחת מצליח בלימודו (מוחו) כמו שהי' מצליח ע"ד הרגיל במשך אלף שעה, וכן בעבודת התפלה ובאהבת ישראל (לבו) נעשה אלף פעמים זכים וכנ"ל.

ובימים האלו דערב חג השבועות זמן מתן תורתנו הבע"ל הנה כפי המסופר במד"ר, הערבים לקבלת התורה, שע"ז החליט השי"ת לתת את התורה לעמו ישראל, היו דוקא התינוקות, ולכן פשיטא אשר ההתעסקות בחינוך תשב"ר היא המסייעת לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות (כזה הי' לשון הברכה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בערבי חג השבועות),

בברכת חג שמח ות"ת ביר"ש. חי"ק

בחודשים הבאים עסק רש"ב במרץ, במקביל לעבודתו בניהול 'חבר הפעילים' ומוסדותיהם, גם בהקמת וביסוס ה'רשת', ובתוך זמן קצר מונה לחבר - רביעי - בהנהלתה. וכך נכתב במכתבו של הרבי מיום כ"א בתמוז תשי"ב⁸: "חברי ועד ההנהלה דעכשיו הם הרה"ג ר"ד חנזין שי', הרמ"ש בליז'נסקי שי', הר"ז ווילימובסקי שי' והאברך שלום דב ליפשיץ שי'".

לאחר מאמצים מרובים, מול הרשויות ובשטח, נפתחו בחודש אלול תשי"ב ארבעה בתי ספר מטעם ה'רשת': ביפו, בכפר סבא, במנחת (מלחה) שבירושלים ובמעברת 'זרנוגה' (כיום 'קרית משה' ברחובות). ארבעה אלו היוו נקודת ההתחלה של 'רשת אהלי יוסף יצחק', ואחריתה שגתה מאד...

.

8. חלק מהמכתב הנ"ל נדפס באג"ק ח"ו עמ' רד ואילך. הקטע המופיע כאן נדפס בספר 'דוד עבדי' עמ' 382, שם נדפסו חלקים נוספים מאותו מכתב.

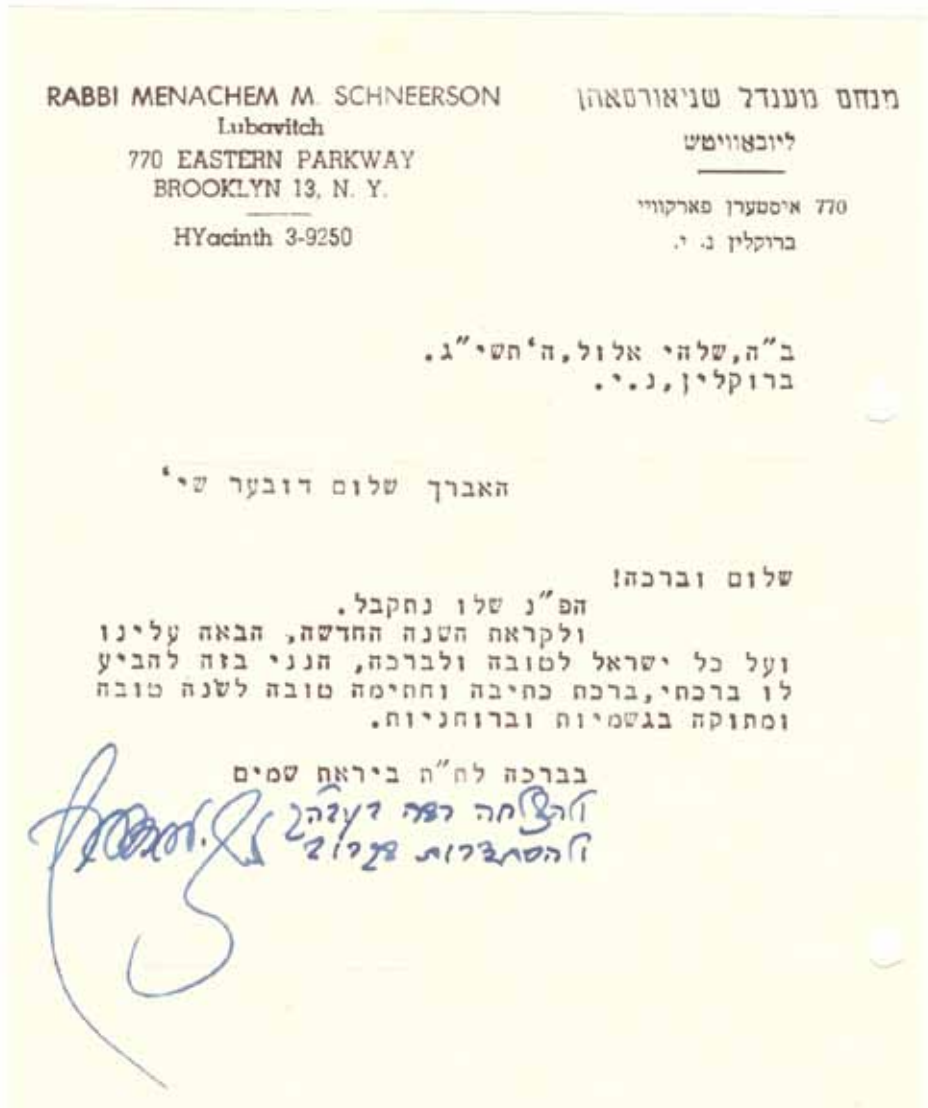
סוף דבר: בחורף תשי"ג גברו המאמצים בארץ לבטל את שליטת המפלגות בזרמי החינוך וליצור חינוך ישראלי אחיד. הרבי פעל בכיוונים שונים ומול אישים שונים, על מנת לבטל גזירה זו. בין היתר, כתב ביום ח' בניסן אל שניאור זלמן שז"ר (שכיהן בעבר כשר החינוך, ובאותה תקופה כח"כ) נגד יוזמה זו, והציע שכוונת הממשלה להוציא את החינוך מידי המפלגות תמומש באמצעות ניהול החינוך על ידי אנשים וגופיים לא-פוליטיים, שיאפשר קיום מנגנון חינוך דתי עצמאי.

בראשית אלול תשי"ג הביא שר החינוך ב"צ דינור את 'חוק חינוך ממלכתי' בפני הכנסת. בחוק אושרו שני זרמים חינוכיים בלבד: מממלכתי וממלכתי דתי. מוסדות אגו"י, 'הפעילים' וה'רשת' נותרו מחוץ לזרמים אלו. לאורך שנת תשי"ג אירעו התפתחויות שונות, כשבסופו של דבר, לפי הוראתו הק' של הרבי, נכנסו מוסדות החינוך של ה'רשת' כחטיבה עצמאית בתוך רשת הממ"ד, דבר שאיפשר להם לשמור על עצמאות חינוכית מלאה ולמנוע כל התערבות פוליטית במסגרת ה'רשת', ואילו מוסדות החינוך של הפעילים נכנסו במסגרת 'זרם מוכר שאינו רשמי' - "החינוך העצמאי", שלהנהלתה הייתה שותפה גם אגו"י.

גם לאחר שמוסדותיהם הפכו לבסיסו של "החינוך העצמאי", פעלו ה'פעילים' כדי להבטיח את עצמאותו מבחינה מפלגתית, תוך שהם עומדים בקשר מתמיד עם כ"ק אדמו"ר. ראה לקמן באגרת ח.

ז. להצלחה רבה בעבה"ק - אלול תשי"ג

המכתב הבא שהגיע לידינו הוא איחולי 'שנה טובה' לקראת החודש החגים תשי"ד. משום מה, הוא נשלח אל רשד"ב פעמיים, כאשר נוסח האיחול שנוסף בכת"ק משתנה מפעם לפעם:

ב"ה, שלהי אלול, ה'תשי"ג
ברוקלין, נ.י.

האברך שלום דובער שי'

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
לו ברכתי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לת"ת ביראת שמיים

ולהצלחה רבה בעבה"ק ולהסתדרות בקרוב. חי"ק

בנוסח השני מופיע בשם הנמען "האברך הו"ח אי"א מו"ה שלום דוב שי"י ולפני החתימה
נתווספו בכתי"ק התיבות "ולהסתדרות טובה בקרוב ממש".

ח. "בשעה שעוסקים בעניין אחד אין חושבים כלל וכלל אודות השני" - חנוכה תשי"ד

כאמור לעיל, בשלהי תשי"ג הועבר חוק חינוך ממלכתי בכנסת, ובעקבותיו נותרו שני זרמים בלבד במערכת החינוך: ממלכתי וממלכתי דתי. בחודש תמוז תשי"ג ביקש הג"ר זלמן סורוצקין מאת ראשי 'הפעילים' לקחת על עצמם את ארגון בתי הספר של 'הזרם הרביעי', ושנסודו על-ידם, בתוך רשת אחת - 'החינוך העצמאי'. רשד"ב מצידו ועמו חברי הפעילים הציבו כתנאי בל יעבור את עצמאות החינוך מכפיפות מפלגתית כל-שהיא, גם ל'אגודה'. משניתנה ההסכמה, החלו לעבוד במרץ רב לארגון בתי הספר כולם במסגרת רשת 'החינוך העצמאי'.

בחודשים הראשונים של תשי"ד, עמדו בתוקף ה'פעילים' על דרישתם כי מוסדות החינוך שלהם ייוותרו עצמאיים לחלוטין ללא שום מעורבות מפלגתית, דרישה שכרוכה הייתה במאמצים רבים, משום שהמנגנונים המפלגתיים לא בקלות ניאותרו לדרישה זו. נושא זה הוא שעומד במרכזו של המכתב הבא, לצד הדרכה פרטית בענייני עבודת ה'.

ב"ה, כד כסלו תשי"ד

האברך הו"ח אי"א נו"נ עוסק

בצ"צ מוה' שלום דובער שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת מכתבו מא' כסלו, אחרי הדומי' הארוכה והפסק במכתביו שגם עתה אינו כותב הסיבה על זה.

נהניתי ממ"ש שעמדו על דעתם שצריך להפריד בין החינוך והמפלגות - אשר חיבורם יחד הביא נזק רב במשך הימים שעברו, והלואי שעכ"פ עתה יפרידו ביניהם. ובודאי כשיהיו חדשות בזה יודיעני. והפרטיות בזה חשובה, ות"ח מראש.

במה שיראה מכתבי שבשולי הגליון להנהלת אגו"ח ימלאו בקשתי, והוא בתור סיוע לעבודת הפעילים⁹.

מה שכותב שאין אצלו סדרים קבועים, הנה ידוע לו דרישת תורת הדא"ח שצ"ל מוח

9. באגרת אל הנהלת אגו"ח מיום כ"ט מ"ח תשט"ו: "בהנוגע לגמ"ח. תקותי שיסדרו עכ"פ עתה להתמים שלום דוב ליפשיץ שי' לטובת הפעילים. ... וכן להאברך שלמה נח שי' קרול. ות"ח על הטרחה בזה".

לייפטיץ - רמח גן
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubovitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYadash 3-9333

חומס מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין נ. י.

כ"ה סוף כסלו תשי"ד
ברוקלין.

האברך החיה איזא נוי'נ עוסק
בצייץ מוח' שלום דובער ט"י

שלום וברכה

מאשר הנני בזה קבלה מכתבו מא' כסלו, תש"ד, אהרי הדוסי' הארובה והפסק במכתבו שגם עתה אינו כותב הליבה על זה,

נהניתי ממי' העמדו על דעתם להפריד בין החינוך והסלולז-אבר הכבודים יחד הביא נזק רב בספן הימים העברו, והלואי ש'עכש' עתה יפרידו ביניהם, וכדראי כשיהיו חדשות בזה יודיעני. והפרמיוה בזה חשובה, וחיה מרא'.

במה כשיראה מכתבי שבחולי גוליון להנהלה אגויה ימלאו כקשתי, והוא בתור טיוע לעבודה הפעילים.

מה שכתבתי שאין אצלו סדרים קבועים, הנה ידוע לו דרישת חרות הדאיה שציל מוח שלי'ם על הלב, ובמילא בסדה גדולה אפשר לפעול בעצמו שבטעה בעוסקים בענין אחר אין חושבים כלל וכלל עיי' ענין השני, ובמילא אינו מבלבל. ועיי' מישורו של כייק מויה ארשויר וצוקלהיה נכונים זיי'ק עיי' הרשב"א-שבט ידוע לו.

מצער אחי' אודות האברך החיה כו' שאין אצלו חדשות, ולכאורה כדאי ש'י' דינכת הוא והעלסת ח' כתב לי אודותה זה מכבר להספיק על אבי' ט"י עיי' ידידים וריעים לקרב אח השידוך, ואחכה לבשוי'ם בזה.

במה קיבל הוא וכן מר שלמה נה ט"י מכתבי בברכה השנה ויהייר מהשיי'ם שיסחדרו שניהם כשנה זו באופן הסתאים לפנה' בשמיוה וברוחני'ה גם יחד.

הסתכה לבשו'ים וחומס בברכה להצלחה בעבודתם בקדש

כ"ה סוף כסלו תשי"ד
ברוקלין.

הנהלה אגודה חביד כהניק חיו
ר' עליהם יחיו.

שלום וברכה

מתנכון הי' זכאם אפשרי יתנו עזר חד פעמיה סאתה הקופות אשר חצי בסך מאתי'ם וחסי'ם לוי' להבה הפעילים, עיי' האברך החיה איזא נוי'נ עוסק בצייץ מויה שלום דובער ט"י לייפטיץ לעבודתם בין הנוקר, וחיה מרא'.

בברכה הצלחה בעבודתם בקדש

[Handwritten signature]

X

שליט על הלב, ובמילא במידה גדולה אפשר לפעול בעצמו שבשעה שעוסקים בענין אחד אין חושבים כלל וכלל ע"ד ענין השני, ובמילא אינו מבלבל. וע"ד סיפורו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ע"ד הרשב"א - שבטח ידוע לו¹⁰.

מצער אותי מש"כ אודות האברך הו"ח וכו'... שאין אצלו חדשות. ולכאורה כדאי הי' שינסה הוא ו... תי' שכתב לי אודותה זה מכבר להשפיע על אבי' שי' ע"י ידידים ורעים לקרב את השדוך. ואחכה לבשו"ט בזה.

בטח קיבל הוא וכן מר שלמה נח שי' מכתבי בברכת השנה ויה"ר מהשי"ת שיסדרו שניהם בשנה זו באופן המתאים לפניהם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

המחכה לבשו"ט וחותרם בברכה להצלחה בעבודתם בקודש חי"ק

ב"ה כד' כסלו תשי"ד

ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו ד' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מהנכון הי' שבאם אפשרי יתנו עזר חד פעמית מאחת הקופות אשר ת"י בסך מאתיים וחמשים ל"י לחבר הפעילים ע"י האברך הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלום דובער שי' ליפשיץ לעבודתם בין הנוער. ות"ח מראש.

בברכת הצלחה בעבודתם בקודש חי"ק

10. ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 113 ואילך. וראה בשיחת כ' שבט תש"ל: "הרשב"א היה אומר שלושה שיעורים מדי יום ביומו; היה משיב על שאלות שהגיעו אליו (נשמרו אצלנו רק חלק מהשאלות ותשובות' שלו, וחלק זה עצמו - הוא ריבוי מופלג), היה רופא וטיפל בחולים, ובנוסף לכך - היה מקפיד לטייל בכל יום. וכל אלה בנוסף לעבודת ה' האישית שלו (תפילה ולימוד לעצמו) כו'. לכאורה מניין מצא פנאי לכל זה? התשובה היא "הצלחה בזמן": בעת השמעת השיעור - הרי שאר העניינים לא היו קיימים לגביו; כך בעת כתיבת התשובות; כך בעת שהעניק טיפול רפואי, כך גם בעת הטיול... עיי"ש עוד.

ט. "ההכנה והכלים לזה הם יפוצו מעינותיך חוצה" - כ"ג מ"ח תשט"ו

ב"ה. כ"ג מ"ח תשט"ו

ברוקלין

האברך שלום דובער שי'

שלום וברכה!

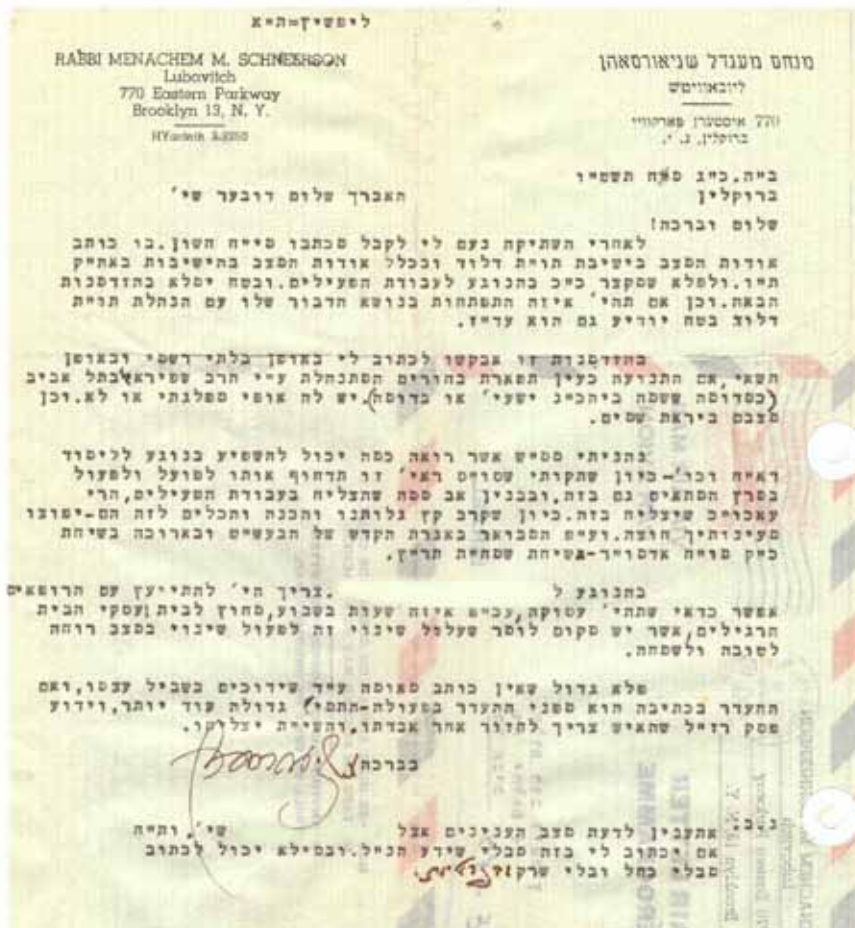
לאחרי השתיקה נעם לי לקבל מכתבו מי"ח חשון. בו כותב אודות המצב בישיבת תו"ת דלוד ובכלל אודות המצב בהישיבות באה"ק ת"ו. ולפלא שמקצר כ"כ בהנוגע לעבודת הפעילים. ובטח ימלא בהזדמנות הבאה. וכן אם תהי' איזה התפתחות בנושא הדבור שלו עם הנהלת תו"ת דלוד בטח יודיע גם הוא עד"ו.

בהזדמנות זו אבקשו לכתוב לי באופן בלתי רשמי ובאופן חשאי, אם התנועה כעין תפארת בחורים המתנהלת ע"י הרב שפירא שי' בתל אביב (כמדומה ששמה ביהכ"נ ישע'י או בדומה¹¹), יש לה אופי מפלגתי או לא. וכן מצבם ביראת שמים.

נהנתי ממ"ש אשר רואה כמה יכול להשפיע בנוגע ללימוד דא"ח וכו' - כיון שתקוותי שסו"ס ראי' זו תדחוף אותו לפועל ולפעול במרץ המתאים גם בזה. ובבנין אב ממה שהצליח בעבודת הפעילים, הרי עאכו"כ שיצליח בזה. כיון שקרב קץ גלותנו והכנה והכלים לזה הם - יפוצו מעינותיך חוצה. וע"פ המבואר באגרת הקודש של הבעש"ט ובארוכה בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר - בשיחת שמח"ת תר"ץ.

בהנוגע ל.... תחי'. צריך הי' להתייעץ עם הרופאים אפשר כדאי שתהי' עסוקה, עכ"פ

11. הכוונה לאדמו"ר ר' אלימלך ב"ר ישעיהו שפירא מגרודז'נסק-פיאסצ'נה (תער"ב-תשנ"ז), שבאותם השנים יסד את "ארגון הצעירים ללימודי היהדות של תל אביב והסביבה", כולל שיעורי תורה, הרצאות, מסיבות "ליל שבת" וריקודים בקרב צעירי תל אביב לקרבם ליהדות. בימים שקדמו לכתובת המכתב דידן, ביקר האדמו"ר אצל הרבי וסיפר מפעולותיו השונות. ראה מכתב לר' לייב כהן מיום כ"ח מר חשוון של אותה שנה (אג"ק חלק י' אגרת ג'נט): "ביקר אצלי הרב שפירא שי' מתל-אביב, וסיפר לי ע"ד פעולתיו בארגון נוער, ע"ד (=על דרך) תפארת בחורים שהי' במדינתנו לפני, וכנראה מדבריו מצליח בזה. אף שאין אצלו אמצעים ואפילו לא מפלגה או איזה גוש שיתמכו בידו באופן רשמי בזה. אלא שהוא מעונין און פארקאכט אין דעם, ובמילא יסדו ומפתחו. ולא עוד אלא שמכתת רגליו לארצוה"ב כו' וכו'". ובכ"ט סיון של אותה שנה, כותב הרבי אל האדמו"ר לרגל שובו לארה"ק, מכתב ברכה להצלחת הפעילות ועידוד להפצת החסידות בקרב הציבור הרחב (נדפס באגרות קודש חי"א אגרת ג'תקפח).

איזה שעות בשבוע, מחוץ לבית ועסקי הבית הרגילים, אשר יש מקום לומר שעלול שינוי זה לפעול שינוי במצב רוחה לטובה ולשפחה.

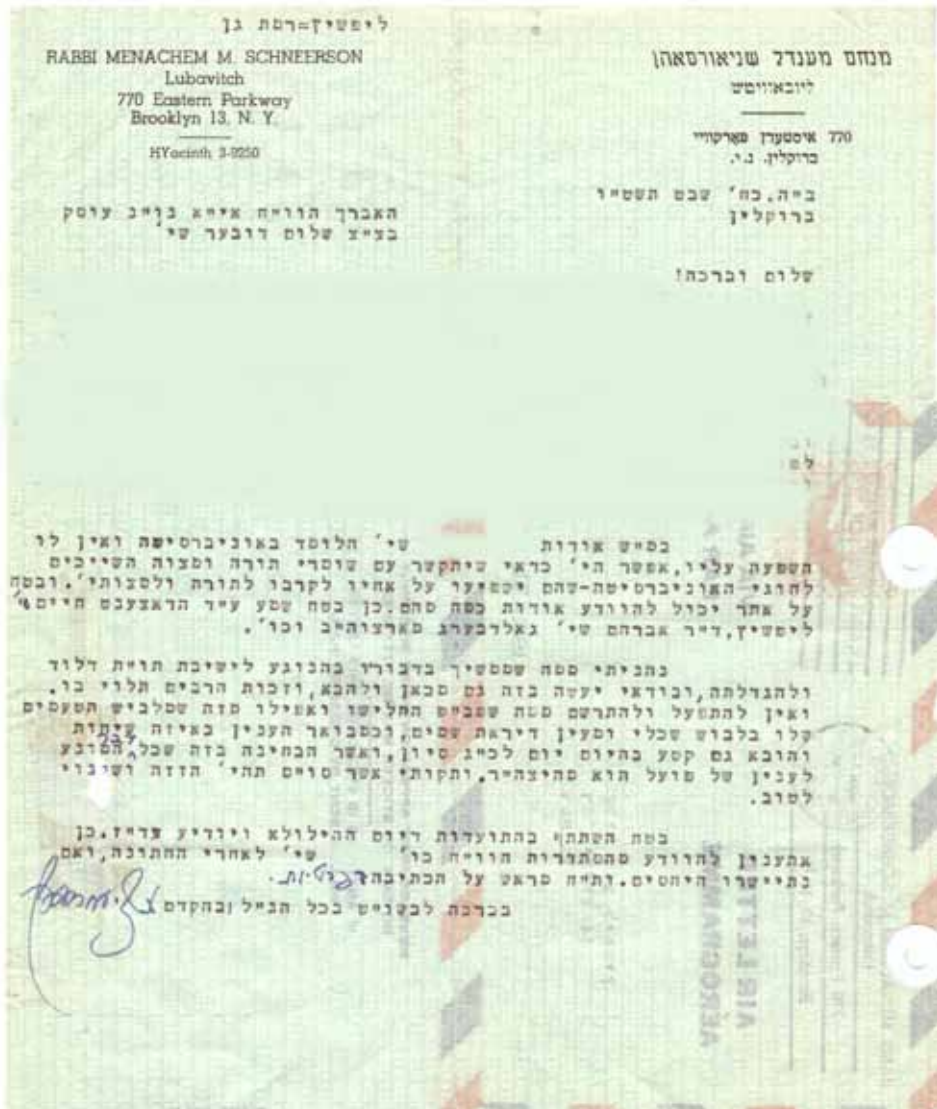
פלא גדול שאין כותב מאומה ע"ד שידוכים בשביל עצמו, ואם התערר בכתיבה הוא מפני התערר בפעולה - התמי' גדולה עוד יותר, וידוע פסק רז"ל שהאיש צריך לחזור אחר אבדתו. והשי"ת יצליחו.

בברכה חי"ק

נ.ב. אתענין לדעת מצב הענינים אצל... שי'. ות"ח אם יכתוב לי בזה מבלי שידע הנ"ל. ובמילא יכול לכתוב מבלי שידע הנ"ל. ובמילא יכול לכתוב מבלי שידע הנ"ל. ובמילא יכול לכתוב מבלי שידע הנ"ל.

ז. "אין להתפעל ולהתרשם" - כ"ח שבט תשט"ו

בין הנושאים הנדונים במכתב זה הוא אפשרות ההשפעה בתומ"צ על תלמיד אוניברסיטה. במכתב מציע הרבי להשפיע עליו באמצעות אקדמאיים שומרי תורה ומצוות, ומזכיר אף שמות שונים כדוגמא. כמו כן, גם במכתב זה מעודד הרבי את רשד"ב לפעילות לפיתוח וביסוס מוסדות חב"ד, למרות המניעות השונות.

ב"ה. כח' שבט תשט"ו

ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ שלום דובער שי'

שלום וברכה!

....במ"ש אודות... שי' הלומד באוניברסיטה ואין לו השפעה עליו, אפשר הי' כדאי שיתקשר עם שומרי תורה ומצוה השייכים לחוגי האוניברסיטה - שהם ישפיעו על ... לקרבו לתורה ומצוה'. ובטח על אתר יכול להודיע אודות כמה מהם. כן בטח שמע ע"ד הדאצענט חיים שי' ליפשיץ¹², ד"ר אברהם שי' גאלדבערג¹³ מארצוה"ב וכו'.

נהניתי ממה שממשיך בדיבוריו בנוגע לשיבת תו"ת דלוד ולהגדלתה, ובודאי יעשה בזה גם מכאן ולהבא, וזכות הרבים תלוי בו. ואין להתפעל ולהתרשם ממה שפב"פ החלישו ואפילו מזה שמלביש הטעמים שלו בלבוש שכלי ומעין דיראת שמים, וכמבואר הענין באיזה שיחות והובא גם קטע בהיום יום לכ"ג סיון, ואשר הבחינה בזה שכל דבר המונע לענין של פועל הוא מהיצה"ר. ותקותי אשר סו"ס תהי' הזזה ושינוי לטוב.

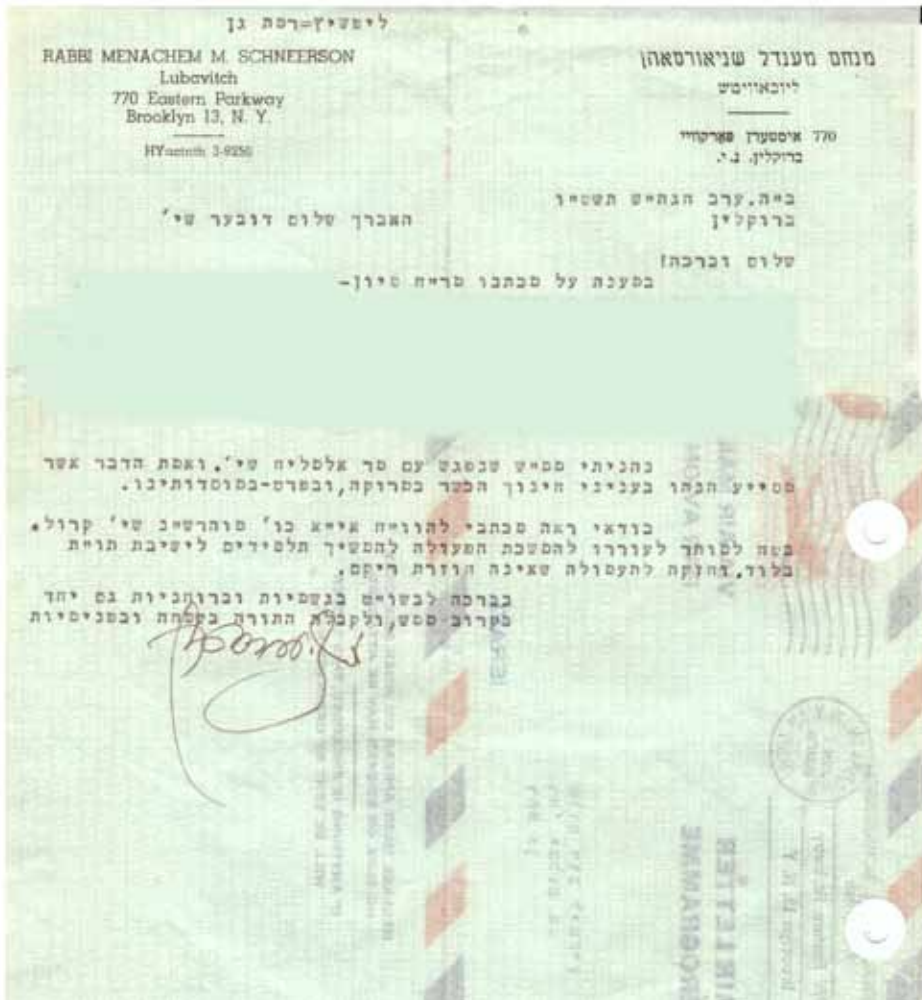
בטח השתתף בהתועדות דיום ההילולא ויודיע עד"ז. כן אתענין להוודע מהסתדרות הו"ח וכו'.... שי', לאחרי החתונה, ואם נתיישרו היחסים. ות"ח מראש על הכתיבה בפרטיות.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל ובהקדם חי"ק

12. דוצענט (=מרצה בכיר) חיים ליפשיץ (תרנ"ט-תשל"ח), מתלמידיו ואנשי חוגו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שימש באותם שנים כמרצה אורח באוניברסיטה העברית ובישיבה יוניברסיטי.
13. אולי הכוונה לפרופ' אברהם גולדברג (תרע"ג-תשע"ב), יליד ארה"ב ובוגר ביהמ"ד לרבנים, שעשה אז במחקר כדוקטור לתלמוד באוניברסיטה העברית.

יא. "חזקה לתעמולה" - ערב חה"ש תשט"ו

בין הנושאים הנדונים במכתב זה היא פגישתו של רשד"ב העסקן מר יצחק אלמליח ממרוקו, שביקר בארץ הק' באותה תקופה כדי לעמוד מקרוב על מצב החינוך של הנוער העולה ממרוקו. מר אלמליח גילה מקרוב את האמת המרה, כאשר נציגי השלטון החילוני פועלים בדרכי עורמה ותחבולה כדי להעביר על דתם אלפי נערים ונערות שגדלו בבתים שומרי מצוות, וה'פעילים' בראשות רשד"ב סייעו לו לפרסם עובדה זאת ברבים ולמחות עליה בכל כלי התקשורת.

ב"ה. ערב חגה"ש תשט"ו

ברוקלין

האברך שלום דובער שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח סיון -

....נהניתי ממ"ש שנפגש עם מר אלמליח שי'. ואמת הדבר אשר מסייע הנהו בעניני
חינוך הכשר במרוקה, ובפרט - במוסדותינו.

בודאי ראה מכתבי להו"ח אי"א כו' מוהרש"נ שי' קרול.

בטח למותר לעוררו להמשכת הפעולה להמשיך תלמידים לישיבת תו"ת בלוד.
וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכה לבשו"ט בגשמיות וברוחניות גם יחד בקרוב ממש,

ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

חי"ק

יב. המוסד דטבריא. ז' תמוז תשט"ו

מון הנושאים הנידונים במכתב זה הוא רעיון הקמתו של מוסד חב"די בעיה"ק טבריא. המוסד הוקם על-ידי הפעילים (בהשתדלות הרה"ת ר' ישראל לייבוב ע"ה, שהיה מאז מאנשי ה'פעילים' ולימים יו"ר צעירי אגודת חב"ד בארה"ק), ובאותה תקופה חיפשו ה'פעילים' גוף שיקח על עצמו את ניהול המוסד מבחינה חינוכית וכלכלית. רשד"ב פנה אל הנהלת ישיבת תות"ל בלוד בראשית קיץ תשט"ו. הנהלת הישיבה פנתה אל הרבי, שהשיב (במכתב מי"ב אייר תשט"ו חתום על-ידי המזכיר א' קווינט. נדפס באגרות-קודש חלק יא אגרת ג'תעא):

"בנוגע להצעה אודות הבנינים בטבריא, הרי יש מקום ליסוד שם בי"ס למלאכה, כיון שכנראה - התלמידים יהיו מבין הספרדים, ולכן צריך לברר לכל לראש היש פערסאנאל מתאים לעמוד בראשות הנהלה שם (אם המורים יהיו שלא מאנ"ש, משא"כ בראשות הנהלה שאין לוותר על זה). מובן שה"ה והבירור באם תהי' אפשריות לייסד שם סניף ישיבת תומכי תמימים, ואפשר עוד בתוקף יותר".

אם כן, במכתב זה מניח הרבי כאפשרות את המשך קיום המוסד במתכונתו דאז - כעין 'בית ספר למלאכה', המותנה במציאת הנהלה מתאימה, כמו גם אפשרות להקמת סניף של תו"ת במקום.

בט"ו בסיוון אותה שנה, לאחר שנתברר ככל הנראה שהקמת המוסד כרוכה בקשיים שונים, כותב הרבי (שם אגרת ג'תקנו): "אודות הבנינים בטבריא והסברא לפתיחת ישיבה שם, כנראה זהו ענין מסובך מכל הצדדים, מצד בעלי הקרקע, בעלי הבנינים וכו'. וכיון שנוסף על זה הקישוי דריחוק מקום ועוד ועוד, אפשר יש לדון על כל הדבר מתחלתו - אם כדאי פיזור הנפש וכל השתדלות בשביל ענין מסופק מכל הצדדים ותמורת זה הי' נכון יותר להשקיע המרץ בהסתדרות תלמידים נוספים בבניי הכפר המתפנים מאותם שמעתיקים לכפר החדש, שבזה יפתרו כמה שאלות בבת אחת, ונוסף ע"ז הנה ההשגחה ואכו"ש יוקלו באין ערוך. ויש מקום לאמר שאפילו בנוגע לקבלת עזר בכפר זה עצמו מוסדות דומים. ולכמה אנשים ישנו יחס מיוחד להענינים הנמצאים בכפר".

בהמשך לזה, ככל הנראה, מגיע המכתב דלקמן:

העתקה

ב"ה, ז' תמוז תשט"ו

הנהלת ישיבת תומכי תמימים דלוד

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתב מהנהלת הפעילים ע"ד טבריא. וז"ל בהנוגע לזה: המוסד (דטבריא) הוקם ביוזמת הפעילים וישראל ליבוב שי' עבד שבועות שלמות כדי להקים המוסד בתור נציג הפעילים ועל חשבונם ועדין נוסע על חשבון הפעילים כדי לגמור את הקמת המוסד. - ובודאי יבואו תומ"י בקישור עמהם ויבררו כה"ע על בוריו ולאמתתו ויודיעוני פשר דבר ברור ומפורט.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

האברך הו"ח אי"א כו' מו"ה שד"ב שי'

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל. ויפנה להנ"ל וביחד יבררו את כל הענין. והשי"ת יברך את עמו בשלום.

בכבוד

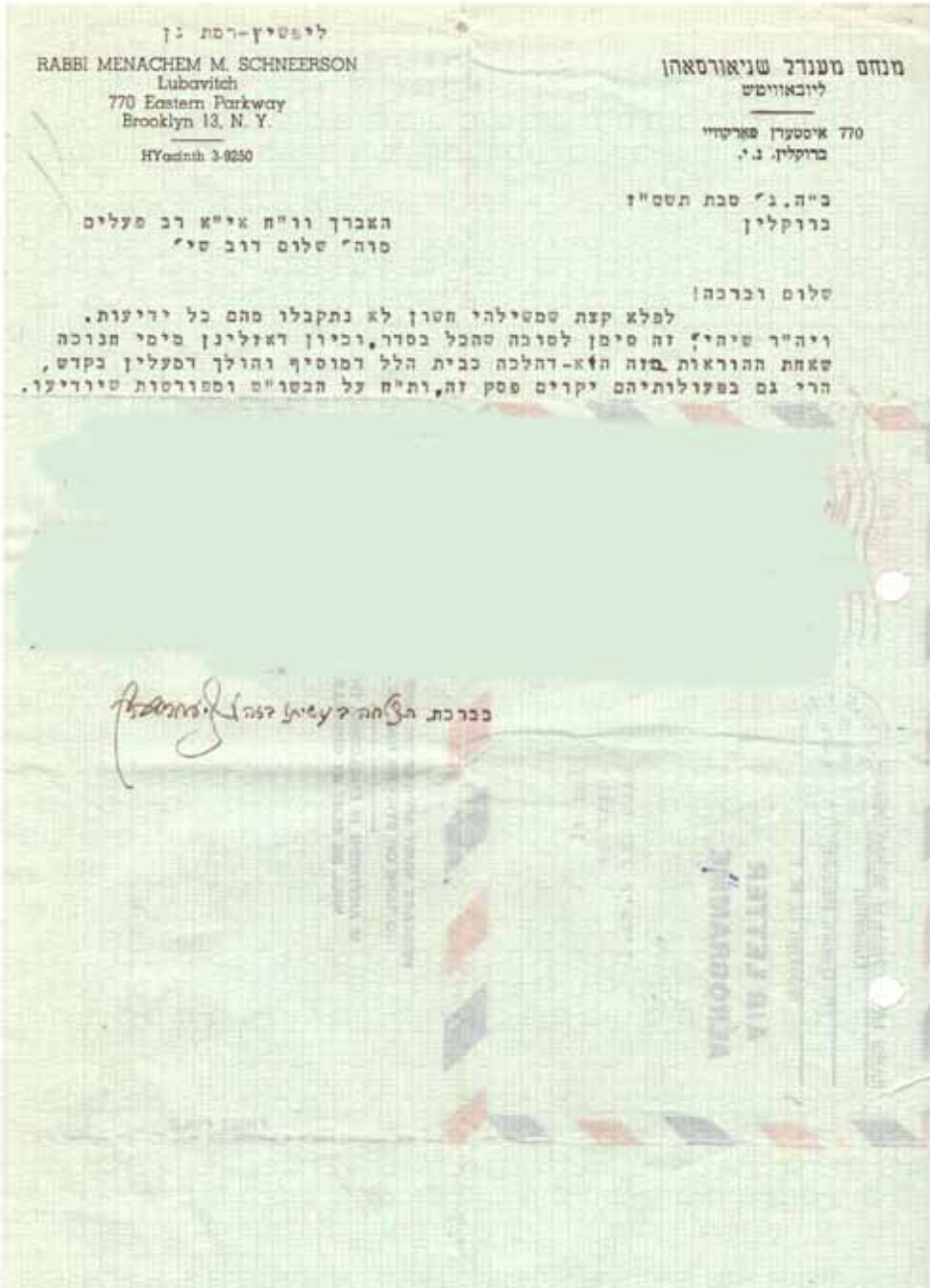
מזכיר: א. קווינט

אך בירור העניין טרם נשלם, ומצינו מכתבים נוספים מהרבי בנידון בנוגע לניהול אפשרי ואופי עתידי של המוסד¹⁴.

מכתב נוסף בנידון - לקמן אגרת יד

14. ראה 'ימי תמימים' חלק ב', עמודים 175-172, 172, ועוד. וראה ברשימת ה'יחידות' של ר' אפרים וולף - שם עמ' 221.

י.ג. ג' טבת תשט"ז

ב"ה. ג' טבת תשט"ז
ברוקלין

האברך וו"ח אי"א רב פעלים מוה' שלום דוב שי'

שלום וברכה!

לפלא קצת שמשילהי חשון לא נתקבלו מהם כל ידיעות. ויה"ר שיהי' זה סימן לטובה
שהכל בסדר, וכיון דאזלינן מימי חנוכה שאחת ההוראות בזה הוא - דהלכה כבית הלל
דמוסיף והולך דמעלין בקדש, הרי גם בפעולותיהם יקוים פסק זה, ות"ח על הבשו"ט
ומפורטות שיודיעו.....

בברכת הצלחה בעשיתו בזה חי"ק

יד. כ"ח שבט תשט"ז

במכתב זה מפרש הרבי את דעתו בנוגע למוסד בטבריה, ומבאר, כי חוות הדעת השלילית שהביע לגבי האחריות החב"דית על המוסד לא הייתה עקרונית, אלא נבעה מן העובדה שלא נמצאו באותה העת כוחות מתאימים לעבודה זו.

נושא נוסף העולה במכתב זה הוא דעתו הק' של הרבי בנוגע לעליית יהודים שומרי תומ"צ לארץ הקודש. מהמשך המכתב, 'המענה על זה מובן, וד"ל' - ברור שתשובתו של הרבי קשרה ישירות בין נושא זה לבעיית ה'קליטה הרוחנית' הלקויה של העולים מארצות הפזורה.

'החלוקה דעשרים ושמונים אחוז' אליה מתייחס הרבי היא הסכמתה השערורייתית של מפלגת המפד"ל לחלוקת הנוער העולה לארץ הק', כאשר 80 אחוזים מהנוער יישלחו למוסדות חינוך חילוניים (!), ורק 20 אחוזים ממנו יישלחו למוסדות חינוך דתיים (שחלקם שייכים למפד"ל וחלקם לחוגים חרדיים). זאת, כאשר רובו ככולו של הנוער הזה הגיע מבתים שומרי מצוות!

עוד מתייחס הרבי במכתב שלפנינו לחלקו של הגר"י לנדא ע"ה בניהול עבודת ה'פעילים' (מאחר שבראשית דרכם נטל הרב לנדא חלק פעיל ביותר בהתוויית הדרך וקביעת המדיניות, וראה גם להלן במכתב יח).

בסיום המכתב - תגובה להצעות פעולה שונות, שתיים מיני רבות שרשד"ב במרצו יזם ודחף - בעידודו הפעיל של הרבי.

ב"ה, כח' שבט תשט"ז

ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"נ בעל מרץ ובעל מדות שלום דוב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב ראשי פרקים מעבודתו בקדש, ומזכיר בתוך הדברים, אשר דבר עם פב"פ וסיפר לו שביקר אצלי בהיותו בארצוה"ב ושאל למה אין כ"כ עושים באה"ק ת"ו ולא קיבל תשובה מספיקה.

והנה איני זוכר בדיוק אם שאל שאלה זו ותוכן המענה שלי, אבל כמדומה שהשאלה היתה מפני מה אין משתדלים בעליית יהודים חרדים מחו"ל לאה"ק ת"ו. והמענה על

לייבסיץ-רפת גן

HABSI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
NYaenub 3-8250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כ"ח שבט תשס"ז
ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"ג בעל סדך
וככל סדרת שלום דוב חי'

שלום וברכה!

בשמחה על סכתבו בו כותב ראשי סדקים מעבודתו בקדש, ומזכיר בתוך
הסדרים, אשר דבר עם סב"ס ומספר לו שביקר אצלי בהיותו בארצות"כ ושאל למה **אין סב**
עושים באה"ק ת"ו ולא קבל תשובה מספיקה.

והנה איני זוכר בדיוק אם שאל שאלה זו ותוכן המענה שלי, אבל
במחשבה שהשאלה היתה מסני' מה אין סתדלים בעליית יורדים חרדים מסו"ל לאה"ק
ת"ו, והמענה על זה סוכן, ור"ל, אבל מה סוכן **שאלתי** ברור חוד אורות התלוּקת **עשרים**
ומסוגים אחר, ושאלתי בתקופות **(ששני אה ובהיותו)** כמרוקא, וסדל אותם לעלות ארצה
על לא סיסר ביחד עם זה מהנעשה עם העולים כנזאם ארצה, וכפרס סדבר שם בשם הדתיים
שבסילא סוכן **עשם** דבורו ה"ו הבטחה שכל העולים הרוצים בזה יוכלו להסתיך חיותם
ע"ס התורה בכל הסוכנים.

בהנבוע להסוסר בטכרי' אינו סדריק מה שכותב סכני צוויטי להספיק
ההתעסקות סם, ומה סוכן כתבתי הוא, סאיני רואה שבין אנ"ס מי הם אלו חיתעסיו
בענין הנספצ כריתוק סחום, בה נסעה שאין ביניהם די סקנים אפילו בהכנינים
והסוסרות ספקידרב סקום, והדספתי סאם ימנאו כאלה סיקחו על עמם סתיחת הסוסר
בסכריא והנהלתה לאחרי הסתיחה, **סכלי** סיבוצ גרעון עי"ו וססרון כהסוסרות סקייסיים
כבר, יספיקו בזה.

כס"ס סכזמן הסתרון אינו רואה העלמה בעבודת הסעילוס, - כשה חלק
מה הוא סתחלות היצו הסעיל **לכלבלו** מעבודתו, וחלק סכני הסורגל בעבודה זו
ובסילא כתייסן התענוב, וסדו סחלוש הסרץ, וכבר סלתם אסורה ככ"ס, והנקודה היא
כסרז"ל הדרע, בכל יום יהיו בעיניך חרדים.

כסרוס סלפני זמן חי' הרהיב **ללנדאדובני** כדן סמנהיניהם או סהראסיים,
ואתענין - כאופן כלתי רשמי, ומכלי יודע סשאלתיו ערי"ז - אם עריין נססך דכר
וב עתה דוסרסיף בזה סופן לזמן-כרוויית הסעה.

[Handwritten signature]

בכרכה לבשו"ס בכל היסוד
נחשב השילוח, וז"ע נתקבל הכתבו סמועס"ק. וסחי העעותיוס א) ע"ר נסדיות
אנ"ס לבקר ביסובי העולים וכו'. ב) הכנסת רב ע"י אנ"ס בבית ג"ס סכ"ג
נכרונת בסאר, וסחנכון סיהדברו עם צאנו"ה ועם אלו סאנ"ס היכ"ל סעול
כרמ"ב ע"ר אופן סעולה היחד סועיל. ובסח בשני סקנינים יועיל העדר ססוסס
בהחלת העעולות, ואסכה לבשו"ס.

זה מובן, וד"ל. אבל מה שכן שאלתי ברור הוא אודות החלוקה דעשרים ושמונים אחוז, ושאלתי בתקיפות (ובהיותו במרוקה ושדל אותם לעלות ארצה לא סיפר ביחד עם זה מהנעשה עם העולים בבואם ארצה, ובפרט שדבר שם בשם הדתיים, שבמילא מובן שעצם דבורו ה"ז הבטחה שכל העולים הרוצים בזה יוכלו להמשיך חייהם ע"פ התורה בכל המובנים).

בהנוגע להמוסד בטברי' אינו מדויק מה שכותב שאני צויתי להפסיק ההתעסקות שם. ומה שכן כתבתי הוא, שאיני רואה מבין אנ"ש מי הם אלו שיתעסקו בענין הנמצא בריחוק מקום, בה בשעה שאין ביניהם די עסקנים אפילו בהבנינים והמוסדות שבקירוב מקום. והוספתי שאם ימצאו כאלה שיקחו על עצמם פתיחת המוסד בטבריא והנהלתה לאחרי הפתיחה, מבלי שיבוא גרעון עי"ז וחסרון בהמוסדות הקיימים כבר, ימשיכו בזה.

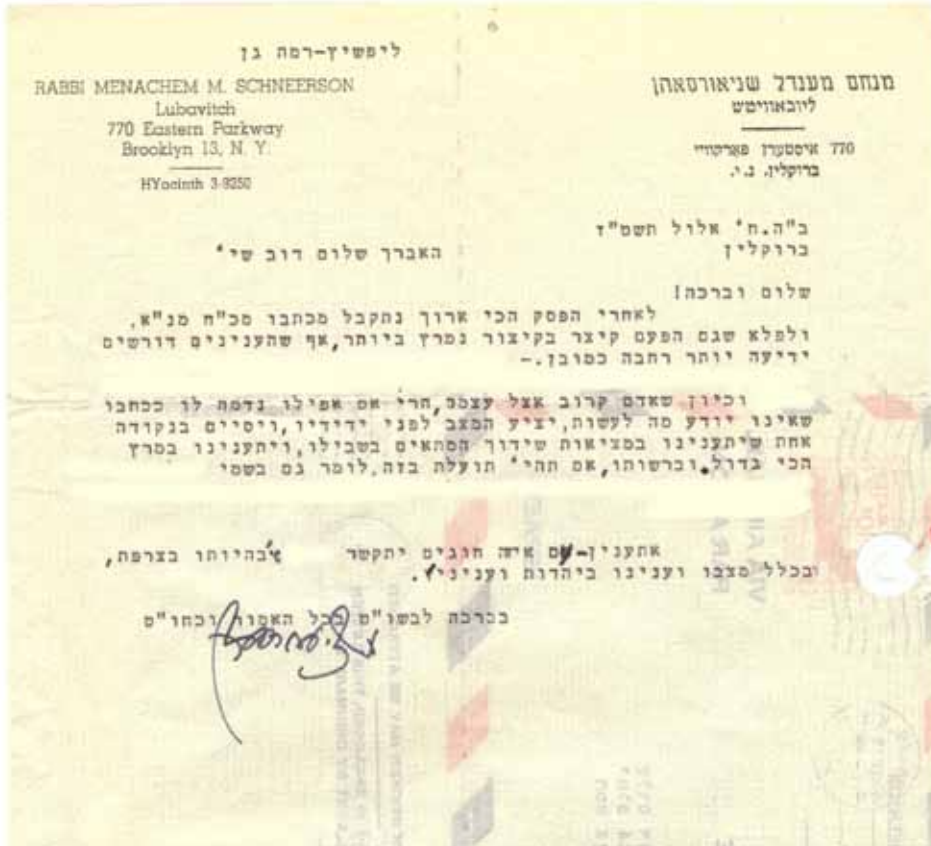
במ"ש שבזמן האחרון אינו רואה הצלחה בעבודת הפעילים. - בטח חלק מזה הוא מתחבולות היצר, המשתדל לכלכלו מעבודתו, וחלק מפני שהורגל בעבודה זו ובמילא נתיישן התענוג, שזהו מחליש המרץ. וכבר מלתם אמורה בכ"מ, והנקודה היא במרז"ל הידוע, בכל יום יהיו בעיניך חדשים.

.....כמדומה שלפני זמן הי' הרה"ג כו' לנדא שי' דבני ברק ממנהיגיהם או מהראשים. ואתענין - באופן בלתי רשמי, ומבלי שידע ששאלתיו עד"ז - אם עדיין נמשך הדבר גם עתה ומוסיף בזה מזמן לזמן - כדרישת השעה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור חי"ק

נתעכב השילוח, וז"ע נתקבל מכתבו ממוצש"ק. ושתי הצעותיו א) ע"ד נסיעות אנ"ש לבקר בישובי העולים וכו' ב) הכנסת רב ע"י אנ"ש בביהכנס"ס ברמ"ג - נכונות במאד. ומהנכון שידברו עם צאגו"ח ועם אלו מאנ"ש היכולים לפעול ברמ"ג ע"ד אופן הפעולה היותר מועיל. ובטח בשני הענינים יועיל העדר הפרסום בתחלת הפעולות. ואחכה לבשו"ט.

טו. "ברשותו לומר גם בשמי" - ח' אלול תשט"ז

ב.ה.ח' אלול תשט"ז

ברוקלין

האברך שלום דוב שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ח מנ"א. ולפלא שגם הפעם קיצר בקיצור נמרץ ביותר, אף שהענינים דורשים יריעה יותר רחבה כמובן.

....וכיון שאדם קרוב אצל עצמו, הרי אפילו אם נדמה לו ככתבו שאינו יודע מה

לעשות, יציע המצב לפני ידידיו, ויסיים בנקודה אחת שיתענינו במציאות שידוך המתאים בשבילו, ויתענינו במרץ הכי גדול. וברשותו, אם תהי' תועלת בזה, לומר גם בשמי....

אתענין - עם איזה חוגים יתקשר... שי' בהיותו בצרפת, ובכלל מצבו ועניניו ביהדות ועניני'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכחו"ט חי"ק

טו* מכתב אל רש"נ קרול - י' אייר תשט"ז

המכתב הבא, לידידו ועמיתו של רשד"ב, הרה"ג ר' שלמה נח קרול ע"ה, חושף אף הוא טפח ממעורבותו העמוקה של הרבי באופיה של עבודת הפעילים, כמו גם בעזרתו להם מפני גורמים שונים, שהצלחתם הייתה לצנינים בעיניהם. לנושא זה, עבודתם של ה'פעילים' אל מול המנגדים מביא, היו התייחסויות שונות מהרבי, הן במכתבים והן ב'דברים שבעל פה'. בסיומו התייחסות מעניינת אל הבקשה לבאר את 'עיקרי תורת החסידות והשקפתה': מקומם בספרי דא"ח, והאפשרות לבארם בלא לימוד חסידות מסודר¹⁵.

ב"ה יו"ד אייר תשט"ז

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה נח שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק שמיני, במ"ש אודות הנקודות השונות בעבודת הפעילים, הנה מובן שגם אני במכתבי לא באתי להפחית מחשיבות מחלקות השונות דעבודתם, אלא שחלקתים לסוגים דמוקדם ומאוחר, או יותר נכון תפקידם הראשי וזה שבא לאחרי המילוי של תפקיד זה. ובהסברה, שבמצב שהאמצעים מוגבלים אי אפשר להתעסק בכו"כ ענינים - כיון שהתפקיד הראשי והיותר אחראי שלהם סובל עי"ז. ובהשקפתי - הנה ענינם הוא הצלה מן ההיפך, ורק כשישאר אמצעים בקופה ושעות פנויות לעבודה, התעסקות בהטבת המצב מטוב ליותר טוב.

נבהלתי למ"ש אשר מפלגה חרדית ידועה נלחמת נגדם. ותקותי, אשר אולי הפרזה יש בדבר. ומובן שאם יתייעצו בזה ביניהם, היינו הוא והאברך וו"ח אי"א רב פעלים שלום דוב שי' ליפשיץ ויודיעוני הפרטים בזה, מבוססים - אוכל לפנות אל הרה"ח אי"א רב פעלים בנש"ק וכו' מוהרי"מ שי' לעווין בענין זה. מובן שיש מקום לחשוש, שיבין שבאתי בכתובים ע"י שה[י]גיעוני ידיעות מהנהלת הפעילים. ובטח יביאו גם את זה בחשבון. והשי"ת יצליחם למלאות תפקיד הפעילים כדבעי, ולהגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת הצלחה חי"ק

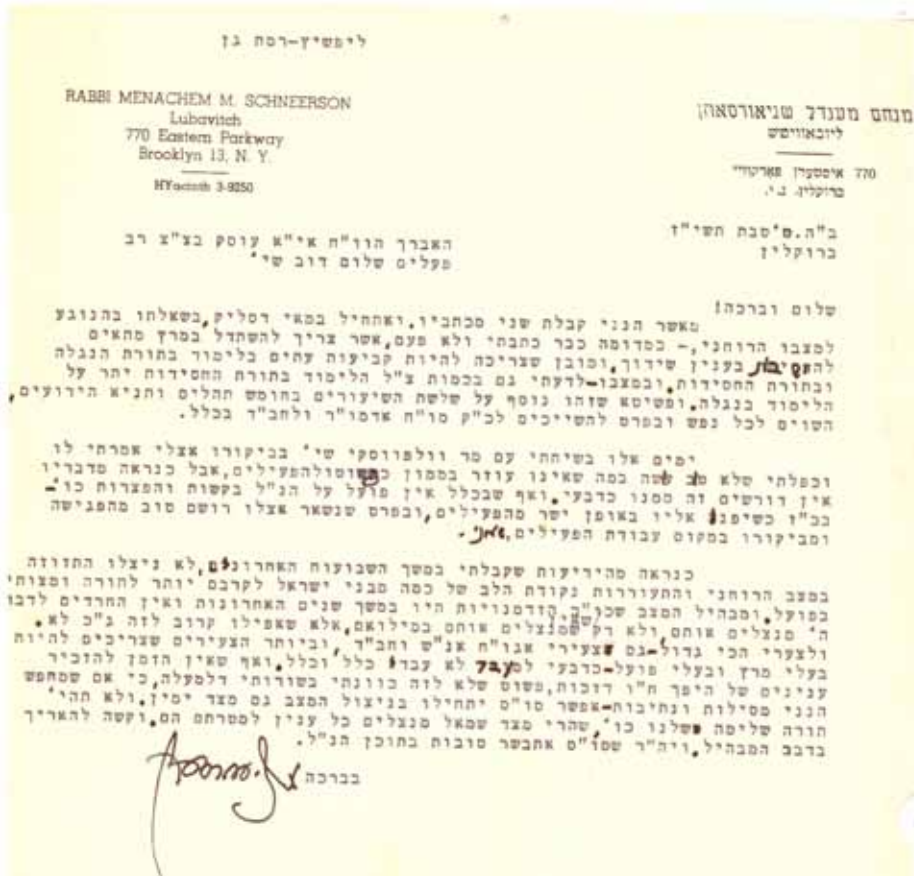
15. נדפס בחלקו בעילום שם באג"ק חי"א אגרת ג'תסג.

נ.ב.

במ"ש אודות הנקודות העיקריות דתורת החסידות והשקפתה, הנה לימוד תורת החסידות הוא ע"ד לימוד כל חלק וחלק שבתורה. ולמה הדבר דומה, לכשקודם שיתחיל בלימוד גמרא, לאחר לימוד המשנה - ישאל לנקודות העיקריות דהגמרא וכו', אשר מובן שאפשר להעלות על הנייר ענין זה הן בנוגע לגמרא והן בנוגע לתורת החסידות. אבל מעולם לא ראיתי גישה כזו בהנוגע ללימוד הגמרא או ראשונים וכו'. ולדעתי אין זה נוגע כלל וכלל בלימוד תורת החסידות - אף שמוכן שכל אחד מחפש לו דרך קצרה, ובמילא שואל, אפשר שכשילמוד וישיג נקודות העיקריות ילמוד תורה זו על רגל אחת. - במדה חשובה ימצא את הנקודות העיקריות דתורת החסידות והשקפתה, בשער היחוד והאמונה (תניא חלק ב'), מצות האמנת אלקות שבספר דרך מצותיך בכמה פרקים בשרש מצות התפלה שם, ובקונטרס לימוד תורת החסידות.

טז. "לא ניצלו התזוזה והתעוררות נקודת הלב" - ט' טבת תשי"ז

במכתב זה, לצד הדרכות אישיות בעבודת ה', שתי נקודות מעניינות: האחת חושפת טפח מהשתדלותו של הרבי אצל בעלי מומן שונים לתמיכה כספית ב'פעילים' (השתדלות שאחת מנקודות השיא שלה הייתה בשנת תשכ"ט, כאשר הרבי חרג ממנהגו וכתב 'מכתב המלצה' אל העסקן מר יעקב הרצוג, להשתדל להשיג תמיכה ממונית לארגון), והשניה מבטאת את כאבו הגדול של הרבי מכך שצעירי היהדות החרדית, ובכללם גם אני"ש וצא"ח, אינם משתדלים כדבעי בניצול ההתעוררות הגדולה בקרב בני ישראל שהייתה אז, לאחר 'מלחמת סיני', עבור קירוב לתומ"צ בפועל¹⁶.

16. נדפס בעילום שם בחלקו באג"ק כרך יד אגרת הי"ט.

ב"ה. ט' טבת תשי"ז

ברוקלין

האברך הו"ח אי"א עוסק בצ"צ רב פעלים שלום דוב שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שני מכתביו. ואתחיל במאי דסליק, בשאלתו בנוגע למצבו הרוחני, - כמדומה כבר כתבתי ולא פעם, אשר צריך להשתדל במרץ מתאים להחשיבות בענין שידוך. ומובן שצריכה להיות קביעות עתים בלימוד בתורת הנגלה ובתורת החסידות. ובמצבו - לדעתי גם בכמות צ"ל הלימוד בתורת החסידות יתר על הלימוד בנגלה. ופשיטא שזהו נוסף על שלושת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים, השוים לכל נפש ובפרט להשייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר ולחב"ד בכלל.

ימים אלו בשיחתי עם מר וולפוסקי שי' בביקורו אצלי אמרתי לו וכפלתי שלא טוב עושה במה שאינו עוזר בממון כפשוטו להפעילים, אבל כנראה מדבריו אין דורשים ממנו זה כדבעי. ואף שבכלל אין פועל על הנ"ל בקשות והפצרות כו' - בכ"ז כשיפנו אליו באופן ישר מהפעילים, ובפרט כשנשאר אצלו רושם טוב מהפגישה ומביקורו במקום עבודת הפעילים - שאני.

כנראה מהידיעות שקבלתי במשך השבועות האחרונים, לא ניצלו התזוזה במצב הרוחני והתעוררות נקודת הלב של כמה מבני ישראל לקרבם יותר לתורה ומצותי' בפועל. ומבהיל המצב שכו"כ הזדמנויות היו במשך שנים האחרונות ואין החרדים לדבר ה' מנצלים אותם, ולא רק שאין מנצלים אותם במילואם אלא שאפילו קרוב לזה ג"כ לא. ולצערי הכי גדול גם מצעירי אגו"ח אנ"ש וחב"ד, וביותר הצעירים שצריכים להיות בעלי מרץ ובעלי פועל - כדבעי למעבד לא עבדי כלל וכלל. ואף שאין הזמן להזכיר ענינים של היפך ח"ו דזכות, פשוט שלא לזה כוונתי בשורותי דלמעלה, כי אם שמחפש הנני מסילות ונתיבות - אפשר סו"ס יתחילו בניצול המצב גם מצד ימין. ולא תהי' תורה שלימה שלנו כו', שהרי מצד שמאל מנצלים כל ענין למטרתם הם. וקשה להאריך בדבר המבהיל. ויה"ר שסו"ס אתבשר טובות בתוכן הנ"ל.

בברכה חי"ק

יז. ט' שבט תשי"ז

ב"ה. ט' שבט תשי"ז

ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ שלום דובער שי'

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מכ"ח טבת, ובטח בנתיים הגיעו מכתבי מענה על מכתבו הקודם.

ועל של עיקר באתי.....

ויהי רצון שזכות בעל ההילולא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שיום ההילולא שלו הוא בש"ק שבת שירה הבע"ל, יעמוד לכאו"א מאתנו בתכ"י וכללות אנ"ש להצלחה בהחזקת היהדות והפצתה בכלל, והחזקת והפצת מעינות החסידות ביחוד, שעלי' מסר נפשו ביחוד, ובמילא תתרבה ההצלחה גם בעניניו הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור חי"ק

יח. כ"ג אד"ר תשי"ז

בשלהי חורף תשי"ז הגישה הנהלת תנועת המושבים שע"י מפא"י הצעה קוסמת מאין כמוה להנהלת ה'פעילים'. לפי ההצעה תקבל לידיה הנהלת ה'פעילים' את האחריות הניהולית על כל נושאי הדת במושבי העולים, כולל קביעת דרך החינוך הדתי ותיקצוב בתי-הספר הדתיים, ובלבד שבאופן רשמי הם יעמדו תחת הנהלת מפא"י! בפרוטוקול מאסיפת הנהלת ה'פעילים' בחול-המועד סוכות תשח"י מצוטטים דברי רשד"ב: "ההצעה היתה: א. תנועת המושבים תפתח בפנינו את המושבים שלה, ולא נצטרך להיכנס אליהם במחירת. ב. תנועת המושבים תממן את כל הפעולות בשטח הדת שנקיים במושבים שלה".

הנהלת ה'פעילים' חששה שהצעה כה נדיבה מצדו של גוף שאופיו אנטי-דתי במוצהר, עלולה לטמון בחובה סיכונים כל-שהם, ולכן פנתה אל הרבי בשאלה האם לקבל את ההצעה. במקביל, נפגש הגר"י לנדא ע"ה בשם הנהלת ה'פעילים' עם מזכיר תנועת המושבים מר יצחק קורן, וביקש לשמוע פרטים נוספים בקשר להצעה. לאחר מכן פנה הגר"י לנדא אל הרבי בכתב ושאל מה דעתו בנידון זה, אך מסתבר שתשובת הרבי לא היתה ברורה דיה עבורו. במכתב שלפנינו מבהיר הרבי את דעתו בעד ההצעה, תוך הגדרת אמצעי הזהירות הדרושים מפני מכשולים אפשריים, ומביע את תמיהתו על עצם המחשבה לשלול את ההצעה.

ב"ה, כ"ג אד"ר תשי"ז

ברוקלין

האברך שלום דובער שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מט"ז אד"ש והקודמיו, במ כתב אודות....

במ"ש אודות מכתבי להרב לנדא שי', לפלא שכותב שאין ברורה שם דעתי, אף שמוכח שם בפירושו, שלדעתי צריך לנצל את ההזדמנות (בזהירות המבוארות שם), ובאופן המבואר שם, ומזה מוכן ג"כ, שבאם יתנו ממון להוצאת העבודה - אין להמנע מזה כלל. ואדרבא יש להשתדל שירבו בהסכומים. ולפלא גדול מה שכתוב בהעתק המכתב המצורף למכתבו, שיש סד"א להמנע מזה, כי בנדון דידן אין הכסף צריך להעשות את הנותנים לבע"ב, כי בלאה"כ הם האוחזים הכל בידם, וק"ל. אלא שיקל על העבודה של החרדים ובמילא יוכלו לעשות יותר הן בכמות והן באיכות.

המחכה לבשו"ט ובברכת הצלחה חי"ק

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYcath 3-9250

חננים מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ. י.

האברך שלום דובער שי

ביה, ביז אדיר חשיין
 ברוקלין

שלום וברכה!
 במענה על סכתיו סמיז אריש, ב"ם
 וברכות

במיש אורח סכתו להרב לנדא שי, לשלא סכתו שאין
 ברורה שם דעה, אף סוכה שם בטירוש, שלדעה צריך לנצל את ההזדמנות
 (ביחידה הסבארות שם) ובאופן הסבאר שם, וסוד סוכן גיכ, שבאם יחנו
 סוכן להוצאות העבודה-אין להסנע סוד כלל, ואדרבה יש להשתדל שירבו
 בהסבוסים, ולפלא גדול מה סכתו בהעסק הסכתו הסצורף לסכתו, שיש אלא
 להסנע סוד, כי בנרון רירן אן אהספף צריך לעשות את הנוחנים לבע"ב,
 כי בלא תחם האוחים הכל בידם, וקיל, אלא שיקל על העבודה של החרדים
 ובמילא יוכלו לעשות יחר תן בכסוח ותן באיכות.

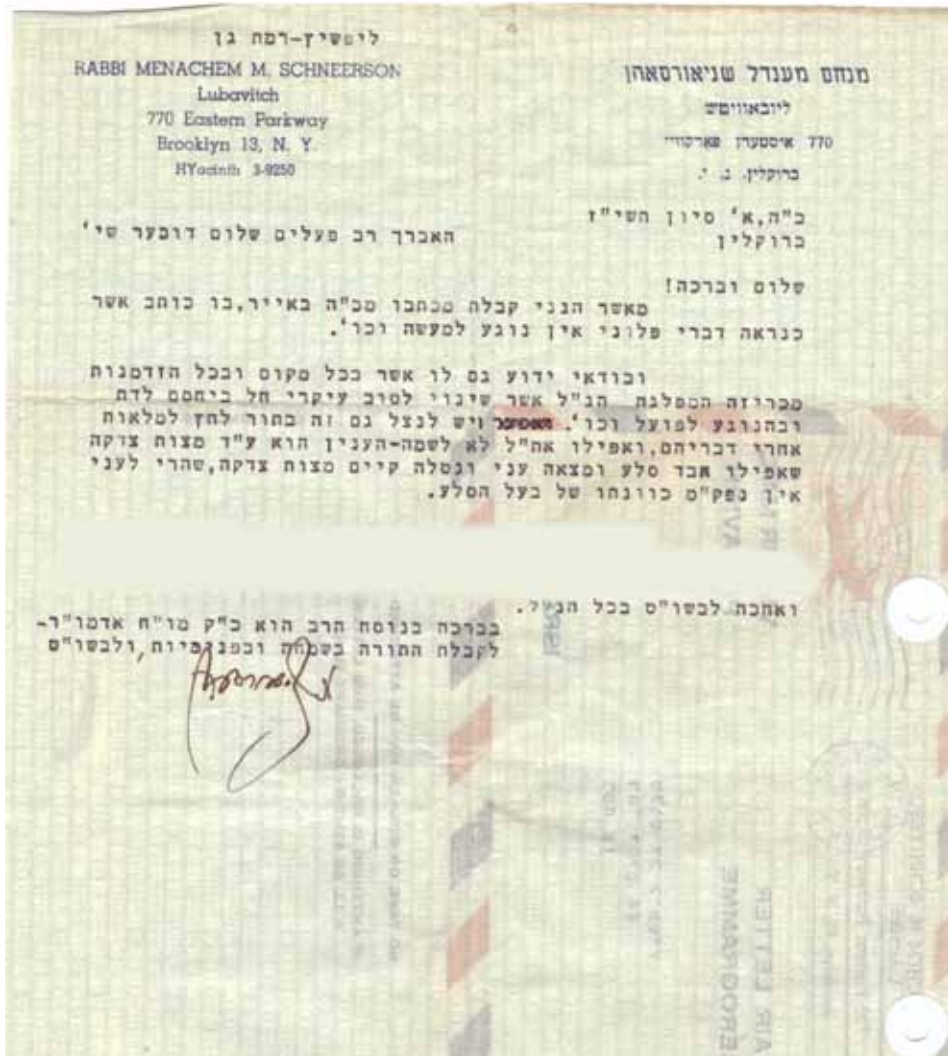
Handwritten signature

הסכתו לבשוים ובברכה הצלחה

מחזור
 מוסדות
 אגודת ישראל
 ירושלים

יט. "ויש לנצל זה בתור לחץ" - א' סיון תשי"ז

מסתבר שגם המכתב שלפנינו עוסק בהצעתה הנ"ל של תנועת המושבים. רשד"ב כתב כנראה לרבי שהוא מתרשם כי הבטחותיו של יצחק קורן הן הבטחות סרק שנועדו רק לקדם מטרת פוליטיות של מפא"י, ועל כך ענה לו הרבי שבכל אופן בימים אלה מכריזה מפלגת מפא"י בכל מקום על כוונתה לשפר את יחסה לדת, ולכן יש לנצל זאת בתור אמצעי לחץ שיביא לתוצאות חיוביות.

ב"ה, א' סיון תשי"ז

ברוקלין

האברך רב פעלים שלום דובער שי'

שלום וברכה!

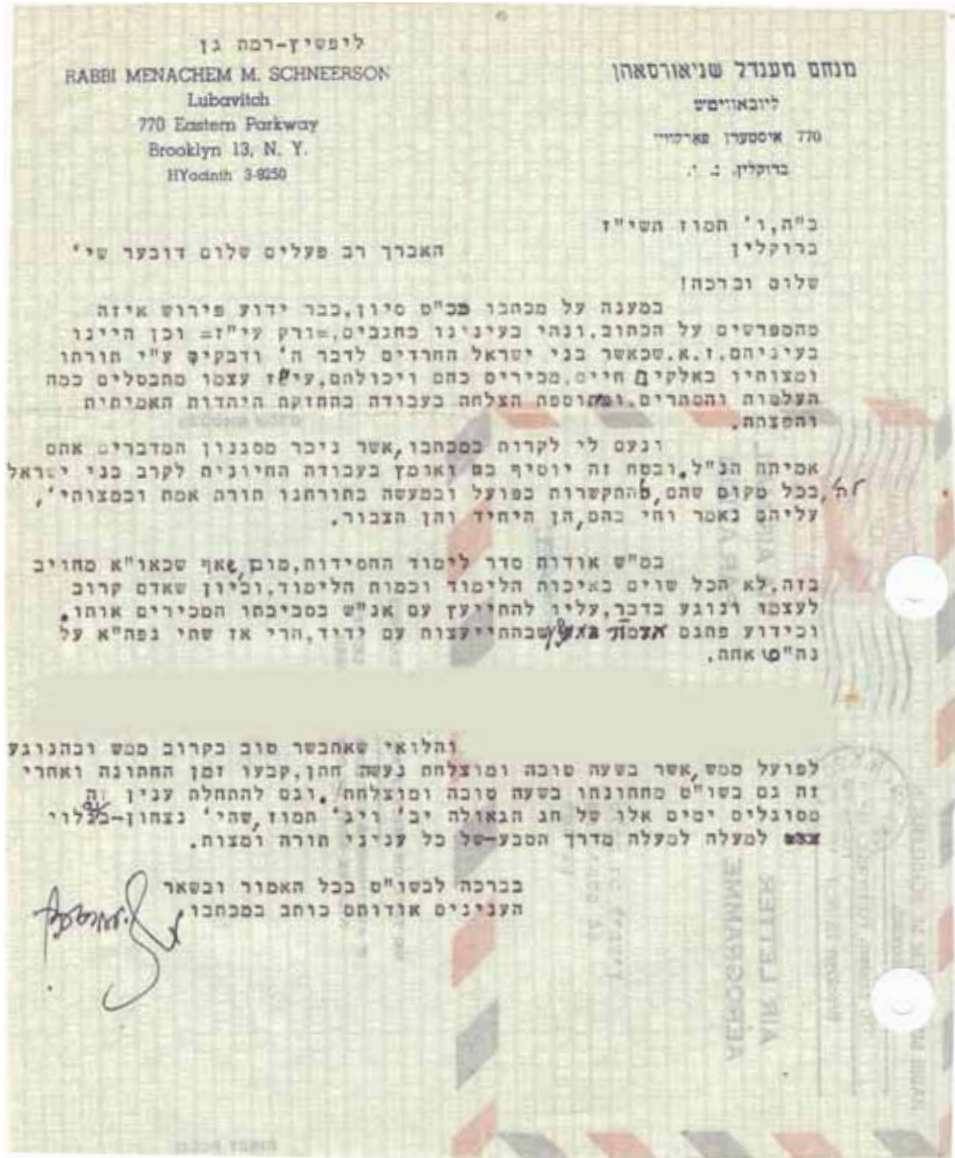
מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה באייר, בו כותב אשר כנראה דברי פלוני אין נוגע למעשה וכו'.

ובדאי ידוע גם לו אשר בכל מקום ובכל הזדמנות מכריזה המפלגה הנ"ל אשר שינוי לטוב עיקרי חל ביחסם לדת ובהנוגע לפועל כו'. ויש לנצל גם זה בתור לחץ למלאות אחרי דבריהם, ואפילו את"ל לא לשמה - הענין הוא ע"ד מצות צדקה שאפילו אבד סלע ומצאה עני ונטלה קיים מצות צדקה, שהרי לעני אין נפק"מ כונתו של בעל הסלע. ואחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

בברכה בנוסח הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר - לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ולבשו"ט חי"ק

בסופו של דבר, למרבה הצער, לא יצאה תכנית זו אל הפועל. ייתכן שאחת מן הסיבות לכך היא התנגדותם של כמה מחברי 'המועצה העליונה' של הפעילים, שייצגו את עמדתם של אחדים מגדולי ישראל וחברי מועצה"ת, לפיה יש מקום לחשוש משיתוף פעולה אפשרי עם תנועת המושבים. כך או כך, המשיכו ב'פעילים' במלאכת הקודש של רישום ילדים והקמת מוסדות, גם בסמיכות ליישובים של 'תנועת המושבים'.

כ. "מסוגלים ימים אלו של חג הגאולה". ו' תמוז תשיז

ב"ה, ו' תמוז תשי"ז

ברוקלין

האברך רב פעלים שלום דובער שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, כבר ידוע פירוש איזה מהמפרשים על הכתוב, ונהי בעינינו כחגבים, =ורק עי"ז= וכן היינו בעיניהם. ז.א. שכאשר בני ישראל החרדים לדבר ה' ודבקים ע"י תורתו ומצותיו באלקים חיים, מכירים כחם ויכולתם, עי"ז עצמו מתבטלים כמה העלמות והסתרים, ומתוספת הצלחה בעבודה בהחזקת היהדות האמיתית והפצתה.

ונעם לי לקרות במכתבו, אשר ניכר מסגנון המדברים אתם אמיתת הנ"ל. ובטח זה יוסיף כח ואומץ בעבודה החיונית לקרב בני ישראל לה', בכל מקום שהם, להתקשרות בפועל ובמעשה בתורתנו תורת אמת ובמצותי', עליהם נאמר וחי בהם, הן היחיד והן הציבור.

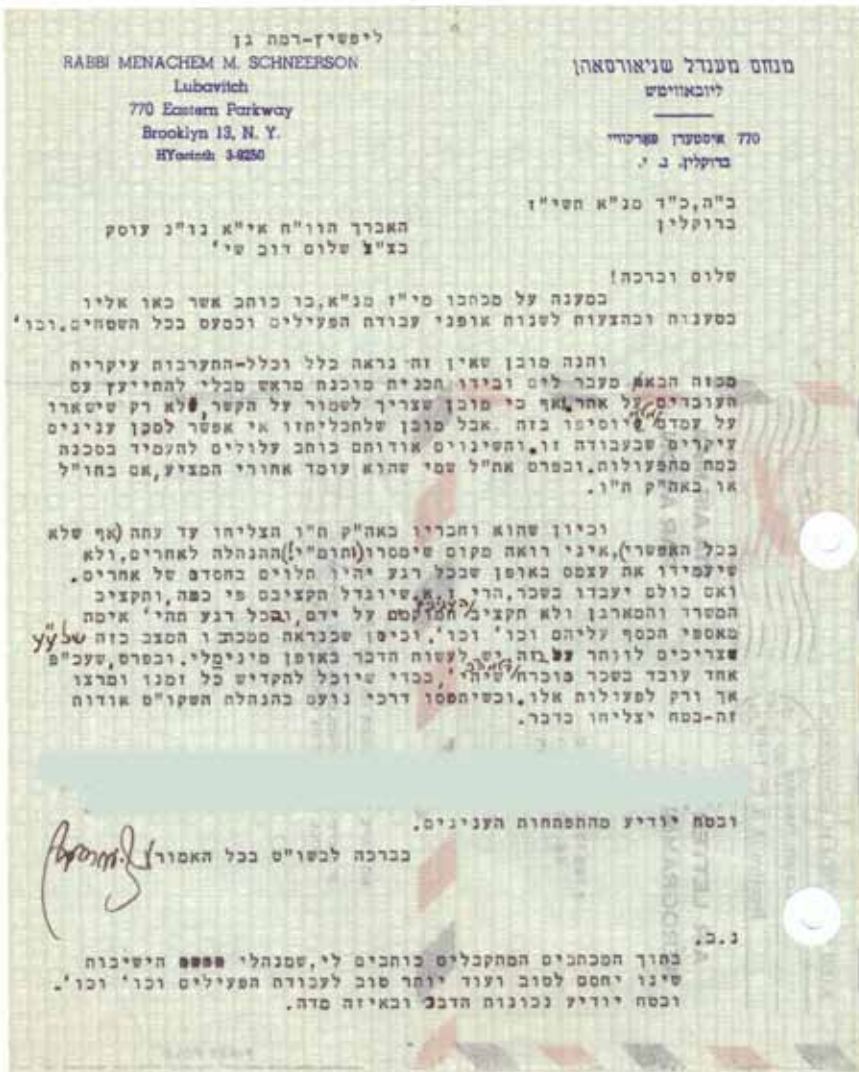
במ"ש אודות סדר לימוד החסידות, מובן שאף שכאו"א מחויב בזה, לא הכל שוים באיכות הלימוד וכמות הלימוד, וכיון שאדם קרוב לעצמו ונוגע בדבר, עליו להתייעץ עם אנ"ש בסביבתו המכירים אותו. וכידוע פתגם אדמו"ר האמצעי שבהתייעצות עם ידיד, הרי אז שתי נפה"א על נה"ב אחת.

....והלואי שאתבשר טוב בקרוב ממש ובהנוגע לפועל ממש, אשר בשעה טובה ומוצלחת נעשה חתן, קבעו זמן החתונה ואחרי זה גם בשו"ט מחתונתו בשעה טובה ומוצלחת. וגם להתחלת ענין זה מסוגלים ימים אלו של חג הגאולה יב' ויג' תמוז, שהי' נצחון בנס גלוי למעלה למעלה מדרך הטבע - של כל עניני תורה ומצות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובשאר הענינים אודותם כותב במכתבו חי"ק

כא. "הוא וחבריו באה"ק הצליחו עד עתה" - כ"ד מנ"א תשי"ז

המכתב שלפנינו עוסק בפנייתם של גורמים ידועים מחו"ל שעסקו באיסוף תרומות למען ה'פעילים' ולפתע ביקשו להתערב בענייני הניהול של עבודת ה'פעילים' ולקבוע שינויים משמעותיים בסדרי עבודתם. רשד"ב חשש שגורמים מפלגתיים מסוימים מהארץ פועלים מאחורי הקלעים באמצעות אותם גורמים מחו"ל, ולכן מתייחס הרבי במכתבו.

ב"ה, כ"ד מנ"א תשי"ז

ברוקלין

האברך הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ שלום דוב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ז מנ"א, בו כותב אשר באו אליו בטענות ובהצעות לשנות אופני עבודת הפעילים וכמעט בכל השטחים. וכו'

והנה מובן שאין זה נראה כלל וכלל - התערבות עיקרית מכזה הבא מעבר לים ובידו תכנית מוכנת מראש מבלי להתייעץ עם העובדים על אתר. ואף כי מובן שצריך לשמור על הקשר, לא רק שישארו על עמדם אלא שיוסיפו בזה, אבל מובן שלתכלית זו אי אפשר לסכן ענינים עיקרים שבעבודה זו. והשינוים אודותם כותב עלולים להעמיד בסכנה כמה מהפעולות. ובפרט את"ל שמי שהוא עומד אחורי המציע, אם בחו"ל או באה"ק ת"ו.

וכיון שהוא וחבריו באה"ק ת"ו הצליחו עד עתה (אף שלא ככל האפשרי), אינני רואה מקום שימסרו (ותומ"!) ההנהלה לאחרים, ולא שיעמידו את עצמם באופן שבכל רגע יהיו תלויים בחסדם של אחרים. ואם כולם יעבדו בשכר, הרי ז.א. שיוגדל תקציבם פי כמה, ותקציב המשרד והמארגן ולא תקציב הענינים המוקמים על ידם, ובכל רגע תהי' אימת מאספי הכסף עליהם וכו' וכו'. וכיון שכנראה במכתבו המצב כזה שלע"ע צריכים לוותר בזה יש לעשות הדבר באופן מינימלי. ובפרט, שעכ"פ אחד עובד בשכר מוכרח בלאה"כ שיהי', בכדי שיוכל להקדיש כל זמנו ומרצו אך ורק לפעולות אלו. וכשיתפסו דרכי נועם בהנהלת השקו"ט אודות זה - בטח יצליחו בדבר.

.....ובטח יודיע מהתפתחות הענינים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור חי"ק

נ.ב. בתוך המכתבים המתקבלים כותבים לי, שמנהלי הישיבות שינו יחסם לטוב ועוד יותר טוב לעבודת הפעילים וכו' וכו'. ובטח יודיע נכונות הדבר ובאיזה מידה.

כי אברך יקר הוא

התייחסות מיוחדת אל רשד"ב אנו מוצאים במכתבו של הרבי מיום כ"ד בשבט תשי"ד אל הרה"ח ר' ישראל צבי ע"ה הבר. זוגתו, מרת ציפורה ע"ה, התעסקה באותה העת בשידוך עבור רשד"ב. במכתב זה מביע את קורת רוחו מכך, ומעודד את ההתעסקות, תוך ביטוי מיוחד אודות רשד"ב:

נהניתי ממו"ש אשר זוגתו תחי' מתעסקת בדבר שידוך עבור האברך הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים ובעל מרץ מוה' שלום דוב שי' ליפשיץ, ובטח תשתדל שיהי' דבר מתאים להנ"ל, כי אברך יקר הוא.

הבר - הי"א
RABBI MENACHEM M. SCHNEZERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HY 040th 3-9229

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

בי"ה, כ"ד שבט תשי"ד
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ כו'
מוה"ר ישראל צבי שי' הווי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך, נעם לי לקבל מכתבו סמיו שבט, בו כותב אודות מצב פרנסתו וכן עיד השיעורים. שלו ומסיתם מבכ"ת התרושע עם קובדי הנה העובדים סמה אינם פרנסים.

הנה נשען על הסבואר בחניא בארוכה, איך שכל אחד סישראל יש לו אהבה מסודרת ונכלל בה גם רחילו והיא ירושה לנו מאבותינו, איך הרי אינם חסרים אלא סקורר סיגלה בפניהם את הנקודה הנמיטת שלהם, ועי" הרוח חיים נעשה מניצוץ זה אבוקה גדולה שחאיר את הנוף ונמש חבהמיט שלהם, ואחרי זה גם ביחס וסביבתם, וכיון שפרנסתו הנשמיט באה לו, עכ"פ בחלקה הודול, בבית החרושת זה, הנה קרוב לאמר שגם פרנסתו ברוחניות מקומה עם, והוא עי" הנ"ל, וכשעושים בסרץ המתאים מצליחים.

נהניתי משיש אשר זוגתו החי' מתעסקת בדבר שידוך עבור האברך הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים ובעל מרץ מוה' שלום דוב שי' ליפשיץ, ובטח תשתדל שיהי' דבר המתאים להנ"ל, כי אברך יקר הוא.

בודאי הנה נוסף על השיעורים שיש לו שמוכר במכתבו, יש לו גייב שיעור בליסור הלכות תנונעוץ בח" היום יומים, אשר רובם ככולם בחלק אורח חיים, והשייית יצליחו בכל הנ"ל.

בברכה
ב"ר משה דרמאדה

לעילוי נשמת

זקני החתן והכלה

ר' יעקב דוד ב"ר יצחק אייזיק ע"ה מושקוביץ
מרת גענשא בת הרה"ת ר' משה זלמן ע"ה גופין
הרה"ת הרב שלום דובער בן הרה"ת ר' ישראל לייב ע"ה ליפשיץ

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' רפאל בן הרה"ת ר' בצלאל ע"ה ווילשאנסקי
מרת זלאטע בת הרה"ת ר' אלכסנדר סנדר ע"ה ווילשאנסקי
הרה"ת ר' משה בן הרה"ת ר' מאיר ע"ה אשכנזי
מרת דבורה בת הרה"ת ר' חיים אליעזר ע"ה אשכנזי

לזכות

החתן התמים שלום דובער והכלה מאשה חיה שיחיו

מושקוביץ

ליום נישואיהם בשעטומ"צ - חג הגאולה י"ג בתמוז תשע"ט

שיבנו בית בישראל בניין עדי עד על יסודי התורה והמצוות

כפי שהם מוארים במאור שבתורה - היא תורת החסידות

מתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות

•

ולזכות הוריהם וזקניהם שיחיו